NAGRADA

ANEKDOTA IZ NARODNOG ŽIVOTA
U 2 ČINA (3 SLIKE)
IZ VREMENA CARA JOSIPA II.

NAGRADJENA PO MATICI HRVATSKIH KAZALIŠNIH DOBROVOLJACA U NATJEČAJU ZA GODINU 1932/33.

NAPISAO:
ANTUN PERNIĆ

DRAMATURŠKI OBRADIO:
ALEKSANDAR FREUDENREICH

ZAGREB 1933.

19425

NAGRADA

ANEKDOTA IZ NARODNOG ŽIVOTA
U 2 ČINA (3 SLIKE)
IZ VREMENA CARA JOSIPA II.

NAGRADJENA PO MATICI HRVATSKIH KAZALIŠNIH DOBROVOLJACA U NATJEČAJU ZA GODINU 1932/33.

NAPISAO:
ANTUN PERNIĆ

DRAMATURŠKI OBRADIO:
ALEKSANDAR FREUDENREICH

ZAGREB 1933.

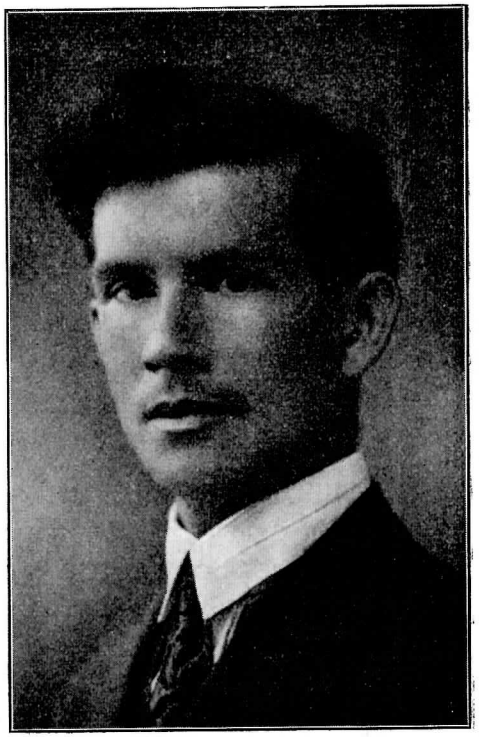

PREDGOVOR

Kritika se je medju ostalim u osvrtu na premijeru moje pučke glume »Nagrada« izrazila o meni vrlo laskavo riječima: »Pernić je nesumnjiv talenat za stvari ovog žanra«.

Medjutim ja sâm sumnjam u te dobronamjerne riječi, jer baš mi je u životu vrlo teško uspijevalo, da se smijem, i da smijeh i drugima sugerišem. A isto tako bilo mi je uvijek vrlo teško, da napišem nešto, što pripada svima nama i to tako, da se nikoga ne povrijedi, a sve da nasmije i pri tom, da se temeljna misao ne profaniše.

Jutarnji list od 25. lipnja o. g. osvrnuo se je kritički stvarnije, kad je kritičar kazao: »Zaista u tom Joži Dugorepcu« hrvatskom selaku iz Žabnjaka« ima ona temeljna nota seljačkog čovjeka, koji ćuti vječni antagonizam, koji ga dijeli od svijeta grada. On se s tim svijetom ne upušta u otvorenu borbu, jer zna, da su tu sile nejednake. Vidi odakle ga zlo bije i otpor svoj prikriva mimikrijom bezazlenosti. A za tom bezazlenošću se krije svojevrsno oštroumlje, duhovitost, borbena prevejanost, nakalamljeni na nepokolebivu upornost volje, na saznanje, da pravda ipak konačno pobjedjuje. U vragolijama Jožeka Dugorepca, njegovim sočnim ispadima, britkosti njegovih opazaka sadržana je duboka kritika svoje okoline, njegove na oko bezaslene šale, — prisluhnemo li bolje — ječe fijukom biča satire ... za tom drastičnom komikom mrmori i suspregnuti gnjev, spori, no alarmantni borbeni topot masa, koje se teško pokreću, ali, koje, kad se pokrenu, skidaju privid šale ...«

Ovom nemam što da nadodajem, jer mi je kritičar razgolio zamisao. Jedino nadovezujem, da u ocrtavanju pojedinih karaktera nisam uopće ništa dotjeravao, nego onako možda i grubo, ali iskreno sve nabacio. Stoga u koliko je ova stvarca dotjerana za izvedbu na pozornici pomogao mi je moj prijatelj g. Aleksandar Freudenreich, koji je ovu pučku glumu dramaturški obradio.

Zagreb, 14. listopada 1933.

Pisac.

Lica:

JOŽA DUGOREPEC
JANA, njegova žena
IVEK, njegov sin
VELEČASNI gospodin plebanuš
FAROVSKA FRAJLA
MORIC MANN
SARA, njegova žena
BOLTEK, furman
LADO KUS, seljak
CAR JOSIP II.
TUMAČ hrvatskog jezika u dvorskoj kancelariji
PUKOVNIK Schrott na straži pred dvorom
DVORSKI SAVJETNIK Megay
SELJAKINJE, SELJACI, TAMBURAŠI,
SEREŽANI i LAKAJI

Životinje:

GUSAK PAJCEK PIŠĆENCI
PURAN RACICE

ČIN I.

(Slika I.)

Pozornica: Dvorište seljačko. Otraga kuća. Napred plot.

Predvečerje . . . sunce zalazi!

Prizor I.

Osam seljakinja sa košarama na glavi pjevajući iza plota prolaze jedna za drugom, a za njima 8 seljaka sa kosama na ramenu. Hodaju u koraku. Iza pozadine odlože košare i dodju sa grabljicama, muškarci sa lopatama. Opet dodju treći put sa motikama, a seljaci s vilama. Niz mora biti naprekidan tako da djeluje, kao da se ogroman broj seljakinja i seljaka vraća s posla. Svi pjevaju:

Djevojka je krajem gore stala,
Sva je gora b'jelim listom sjala.
Tud prolazi sva careva vojska,
Sva se njojzi poklonila vojska,
I sam care klobuk pomakao.
Al' neklanja mali Radojica
Van se kladi mali Radojica,
Da će lipu, obljubit djevojku.

(Pjesma najprije iz daljine, onda sve jača, na koncu se opet gubi u daljinu.)

(Na kraju druge kolone seljakinja ide Jana sa Ivekom koji nosi gusaka, odvoji se od ostalih i udje u kuću, a Ivek stavi gusaka u tor sa kokošima, odojkom, racama i puranom, te i sam udje u tor, te još za vrijeme pjesme draška živad i razgovara s njima.)

IVEK: Gaga... ga... gaaga... juj... a gegaš se kakti gospa našega Morica... šup sim... pak tam... Pur... pur... pur... puran... puran... ti zgledíš kak i naš kapelan... Glavu ravno, a kam te vrag nosi?... Kaj se ne buš malo sa mnom spominjal? (krmku) Kam ti pujco?... vuj... vuj... a kam? (hoće da ga češe po hrptu. Krmak bježi. On trči za njim vičuć): ne buš mi pobegel... i tebi zelejne diši?... Svima vama diši zelejne?... (gusaku) Kaj ti bedak misliš, da se saki dan bu v karucam vozil onaj najvekši gospon, kaj mu kakti »Kral i car« veliju?... I kaj si ti bedak predstavlaš, da saki dan bu onaj najvekši gospon bežel za živicu i da se saki dan bu tam čučnul?! Žugec... kaj se ti šepuriš?... A komaj si progutnul ono trdo, a žuto, kaj je imelo okenca, kakti kresnice... hi, hi, hi... I meni je nekaj dal onaj gospon... (vadi iz džepa komad srebrnog novca, pa se ogledava i opet skriva) jee... je... da nikom ne povem kaj sem videl, hi, hi, hi... On me ni videl, dok se je čučnul... Al ja sem ga videl... Al sejedno sem ja mamici povedal... Tateku nebum nikaj rekel, jer bi mi ovo zel...

JOŽA (dok Ivek izgovara zadnje riječi, iza njegovih ledja udje na dvorište Joža Dugorepec, pa čuv što mu sin govori): Sinek, kaj ti to klafuraš?

IVEK (stiskajuć ruku u džepu ustrašeno zatečen): Nikaj ja nis rekel tatek, nikaj...

JOŽA: A kaj ti tateku ne buš rekel?!

IVEK (ustrašen): Se ti bum povedal... se... tatek moj, naj me tući!...

JOZA: A kaj mi buš rekel?... (šute) Kaj ne buš govoril?!... Nu? (hvata ga pri tom za uho).

IVEK: Nu... nu... nu... Onaj najvekši gospon... kak oni tatek veliju »car«, včera se je u karucam vozil. Ja sem sedel tam za živicom i pasal živad... i gledal skrivečki... Najenput onaj gospon dotrči iz karuc pa za našu živicu... Ja sem se poplašil, pa sem se zavukel v živicu, da sem se celi spikal...

Gledim ja iz živice kak mišek z luknje, a se me strah. A onaj najvekši gospon šup, pak skine gaće...

JOŽA: Čuješ ti... tukel te bum... če još komu to buš povedal...

IVEK: Tatek, ja ne bum povedal...

JOŽA: Čuješ ti mali... (odjednom kao da se dosjeća): A nij morti onaj gospon tam zgubil prsten?...

IVEK: Joj, joj tatek... je... jee... baš mu je opal s prsta, dok si je hlače natezal... A naš gusak se je skoro s tim zagutil...

JOŽA (uzbudjen od radosti): Ivek, pazi, da nam gusak ne bi pobegel... joj pazi!... Bum ti kojneka kupil...

IVEK: Žu... žu... žu... ti osel. Nebuš mi pobegel... ne buš! (skače i hvata gusaka za krila, a onda za vrat) Tatek evo ti ga... Haj... žu... žu... žugica...

JOŽA: A je baš gusak progutnul prsten?

IVEK: Jejeeee tatek baš tak ovoliko, a ovako (pokazuje pritom, kako je izgledao prsten) I okenca je imalo kakti kresnica. Naš je žugec progutnul. Al se je gutil, da sem mislil, da bu crkel...

JOŽA: Dobar si ti Ivek...

IVEK: Juj tatek, a buš mi kojneka kupil?

JOŽA (primajući gusaka, hvata za grlo, pa opipava želudac): Morti ti fakin si mi lagal... te bum haril...

IVEK: Nis tatek... nis...

JOŽA (opipava i dalje podvoljak gusaka)...

Prizor II.

IVEK, JOŽA I JANA.

Iz kuće trči JANA: Kaj mi buš gusaka zaklal?... Se buš sfundal...

JOŽA: Mamek, naj se srditi!... (veselo)... Taj je žugec sto jezer vreden...

JANA: A gdje si se ti nažveglal?... Kaj ti se mota?!

JOŽA: Babaa... kuš! (držeć pod pazuhom gusaka trči prema Jani): Sto jezer bum ja imel i hižu kakti turenj...

IVEK: A ja kojneka...

JOŽA: A ti baba ostani, kak i jesi!... Žugec moj zlatni žugec... žu žu žuu... Žugec... ti si sto jezer vreden... I karuce bum imel... kakti naš grof... ah... (naklanja se i nadiže ruku da pokaže kako mu svak bude kapu skidao. Gusak pada ispod pazuha).

IVEK: Samo da nebi pobegel! (Trči i hvata gusaka).

JOŽA: Onda ga hezni!... Živega ili mrtvega ga moramo imeti...

JANA: Čuješ?... Ja sem ga našoj frajli sa farofa obećala. I bum im ga dala...

JOŽA: A ja sem ga našem gosponu Moricu i njegovoj Sari obećal. I bum ga dal... Juj samo da nebi...

JANA: A kaj da ne bi?...

JOŽA: Spuknul ze črev ono!

JANA: Tebi se mota?

JOŽA: Da ti znaš kaj ja znam i tebi bi se motalo... Kaj nisi čula kaj je naš plebanuš prodikuval sa prodikalnice denes... u njem je ono... ono... Sto jezer je u njem, sto jezer... a cela vojska našeg gospona cara je ono včera tražila, a on to naš žugec fakin prokleti, a spametni, skril... Majko Božja Bistrička, če ono najdem... tri sveće ti bum prižgal!... Joj samo da ne bi, pa da bi mi ono mogli najti...

IVEK: Kaj ne tatek? Buju mi kojneka kupili?...

JOŽA (gusaku): Ti žugec, ali si ti spameten... nu sejedno te bum zaklal...

JANA: Ne buš!... ne buš!... gusaka sam ja obećala frajli sa farofa.

JOŽA: A ja Moricu i Sari...

JANA: Ali gusak je moj...

JOŽA: Če bi bila guska, onda bi bila tvoja, a kakti gusak... je moj...

IVEK: Je tatek, ali to se ne zna, je li to guska ili gusak...

JANA: Em je to guska...

JOŽA: Jeee... ti si guska... ovo je gusak... Guska jajca nosi... A kuliko ti ih je znesel ovaj gusak? Saki den po deset! Juj, če je i ono snesel, onda ode meni sto jezer.

IVEK: I ode moj kojnek!?...

JANA: Ti si do fundamenta pobedastil. Joža, ti nisi bil v cirkvi, ti si bil kod Morica, kad si se tak nažveglal?! Jesi... Ne laži!... Poznam ja tebe.

JOŽA: Da nis bil v cirkvi, nebi znal, kaj znam...

JANA: A kaj ti znaš? Ti se znaš samo nažveglat i norije spelavat, i mene tuči... I Iveka harit... i živad rastiravat... Em ti si bil i ostal buš osel...

JOŽA: Ali tai osel bu imel sto jezer... Taj osel bu imel hižu kakti turenj... i karuce bu imel kak i naš grof...

JANA: Majko Božja Bistrička, moram po plebanuša. Em je ponorel... (trči a putem se križa).

Prizor III.

IVEK I JOŽA.

JOŽA: Em Bogu hvala, da je pobegla... Sad bum v miru zaklal gusaka... drobec mu bum izvadil, pa... (zamišljeno) samo da ni?... Čuješ, Ivek, a... a... a..., a je li se jee?...

IVEK: A kaj tatek?... Kaj?

JOŽA: No, je li se je naredil naš žugec?

IVEK: Kak ne? ... I kulko krat?! ...

JOŽA: A ono... ono... znaš kaj ima okenca kakti kresnica, kak ti veliš, nije mu z črev zišlo...?

IVEK: Ja nis videl...

JOŽA: Čuješ Ivek daj pogleč tam v štaglju, gdi naš gusak spi, če ni morti tam ono ostavil?... Če mi ono najdeš, živega kojneka ti bum kupil, kak naš grof

svomu Vladeku... Žuri se, pa gleč, če ni tam ono, kaj okenca ima?... Morti buš našel. Če mi ne buš našel, bum te haril.

IVEK (trči pa traga po dvorištu pri tom pripovijeda): Ovo ni od gusaka... to je od purana... to takaj ni... ja znam kak zgledi od gusaka... splacnuto je, a široko... Od purana je kakti debela glista... a glavu ima... (kopka i čeprka po smetištima)... to takaj ni... to je staro, a zesušeno...

JOŽA: Ali morti je još v njemu. Bumo pogledali. Bež Ivek, pa mi donesi nož...

IVEK: Tatek, mamica se bu giftala, če bi joj gusaka zaklali...

JOŽA: Bež! Nož mi donesi, jer bum i tebe i mameka haril, če ono ne najdem...

IVEK (ustrašeno): Bum nož donesel, če me ne buju harili (trči po nož u kuću).

JOŽA (umujuć sam sobom, a pod pazuhom držeć gusaka): Hm... hm... kak bi to bilo fajn, da morem gusaku zvadit žvanjke van, a da žugec ostane živ, tak kak veliju, da su tam v gradu našem gosponu grofu zrezali črevo, a on ostal živ... To bi bilo nekaj... Tak bi i ti gusak... i ja... a i moj babek, si bismo bili zadovoljni... a majka Božja Bistrička bi dobila tri sveče kak turenj velike... (zove) Ivek! Ivek, a kaj tam delaš?... Kaj još nisi našel nož? Žuri se!...

IVEK (trčeć na vrata s nožem u ruci): Tatek bi veliki ili mali nož?... Ili morti sekiru?!...

JOŽA: Hm... em i sekira bi mogla bit... Tak, daj mi sekiru, mali i veliki nož... Če ne bu jedno valalo, tak bu drugo...

IVEK: Ali tatek, mamica se bu giftala, če oni gusaka zakoleju.

JOŽA: Bum ja sakomu prav napravil... i mameku i gusaku i frajli sa farofa i Moricu... (Kao da se domišlja nečem.)

IVEK (vraćajuć se i noseć sjekiru, mali i veliki nož): Tatek (plačljivo) Tatek moj dobri... naj nam žugeca klati... naj... naš žugec je spameten... a tak lepo glavu drži, kak frajla s farofa...

JOŽA: Ja znam kaj bum delal... Orudje sim! Gusaka drži jednom rukom za vrat... drugom ga tu tiskaj... morti bu mu samo zišlo vun (uzima noževe i sjekiru, a gusaka daje Iveku) Drži, kak sam ti rekel... tak...

IVEK (gledajuć oca, kako brusi nožem o nož plačljivo): Tatek, naj nam ga klati... Jooooj mamek se bu plakala... (pritom se i sam plače).

JOŽA: Čkomi ti bedak mali... Se bu dobro, če naš gusak bu spameten pak spukne sam z črev prsten, ne bum ga klal... (Uzima nož pa ga stavlja gusaku pod vrat, a pritom prijeteć se pripovijeda) Žužužu... ahm... spameten budi... daj prsten vun... pa te ne bum klal... Če ga ne daš... onda ovak... šuk... i ode tebi vrat.

IVEK (pogledavajuć se otraga gusaku pod rep): Tatek meni se čini, da nekaj bu...

JOŽA: Če bu, dobro... Em ga ne bum klal... (Ogledava se i sam ispod repa gusaka, a pritom drži u ruci nož, kao da se gusaku prijeti): Jehee... nekaj žmiga... morti bu nekaj...

IVEK (pipajuć rukom): I nekaj je trdega... jee... tatek je...

JOŽA (mudro): Bu nekaj ili ne bu?... Če ne bu nikaj (ogledava gusaku zadnjicu) onda žugec moj dragi, bum te napokonec klal. Ja ti ne znam onak kak gospoda v gradu vadit čreva, a da ti ostaneš živ... Bu ili ne bu?!... (maše nožem gusaku ispod vrata).

IVEK: Tatek bu... buu... joj... već mu gledi ven...

JOŽA (veseo): Tak to zvleči, če to vidiš!... Bu nebo ne bu?!

IVEK (puštajuć lijevom rukom gusaku vrat, prstom u zadnjicu drega): Žugec daj to ven, da te čaček ne kojle! Ven s njim... ven... s onim... Buš dal?... (Tura prst pa kopka... ispružajuć na dlanu prsten viče veselo): Ne bumo te klali... ne bumo... žužužuuu žugec naš ... spameten si ti ... (otjera gusaka i briše si prste u hlače).

JOŽA (pohlepno uzimajuć prsten iz ruku dječaka, ogledava ga i sav izvan sebe od veselja ijujuče, pa poskakiva).

IVEK (gleda tatu začudjeno pa mrmlje mudro): Je ponorel i ni ponorel?... Ima prsten, pa je ponorel...

JOŽA: Ijujujujuuuu... ijujuuuuuu... kaj... Tu je sto jezer... Sto jezer... Ej... hej... (pocikujuć i poskakujuć diže prsten u ruci, pa viče): Nek torba vragov i jezero vragov zeme moju staru!... Bum si zel frajlu, kak i naš plebanuš...

Prizor IV.

JANA (trči, pa čuv zadnje riječi svoga muža, razjarena viče): Torba vragov i jezero vragov vu te vušlo!... Kaj si rekel?... daj povej još enkrat! (trči prema njemu razjarena, pa pruža prste pod njegovo nasmijano lice).

JOŽA: A kaj ti babek?... (pokazuje prsten na ruci nadižuć ga visoko u prstima): ti se giftaš, če hoću da te stiram?... Ti misliš da sam ja nor... Em ja sam spameten... A još spametnejši bum, kad bum imel sto jezer...

JANA: Joj meni kaj ču šnjim?... Juj... majko Božja Bistrička, kaj bum s norcem napravila? (Bježi u pozadinu i viče): Joj susede! Susedi! Moj Joža je ponarel! Pomoć! Pomoć!...

JOŽA: Nemoj kričat baba!...

Prizor V.

SUSJEDE (dotrče s lijeva i poredaju se uz plot): Kaj je?

SUSJEDI (dotrče s desna i prate glumu do kraja mimikom i usklicima): Kaj je?

JANA: Za sto ran Isusovih on je ponorel (plače).

SUSJEDI i SUSJEDE: On je ponorel?

JOŽA: Bum ti z nožom čreva van pukal, kak hoćeš?... V velikim ili z malim? Ili z sekirom te bum heznul po čelenki!

JANA (se križa i šapće): Oslobodi nas Bog greha i zločestoće!

SUSJEDE: Joj ta sirota!

SUSJEDI: Praf ima!

SUSJEDE: Nema!

SUSJEDI: Ima!

SUSJEDE: Nema!

SUSJEDI: Ima!

JANA: Ovaj moj osel je praf pobedastil... (Ponovno se križa i pritom plače)... Ivek moj zlati, kaj ti je štel čaček, da je zel nože i sekiru?...

SUSJEDI i SUSJEDE (rastrgano): Kaj je štel?

IVEK: Ahna... on je štel gusaka zaklati...

SUSJEDI i SUSJEDE (unisono): Gusaka?

JANA: Gusaka!... A joj... On bu sve sfundal sve do fundamenta! (susjedima): Rekla sam ja prav, da on nigda ni bil pri pravoj pameti... A povedala sam ja to i velečasnom... A povedala sam ja stokrat i gosponu Moricu, da ovom mom oslu ne da piti. Eto to je ono...

JOŽA: Ono je tu... Ono nosi sto jezer... sto jezer... sto jezer ranjčkov... razmeš li babek?...

SUSJEDI i SUSJEDE :Sto jezer? (unisono.)

JANA (gledajuć u rukama muža sjajni prsten): A kaj ti to zbilam imaš v ruci?

JOŽA: Sto jezer... sto jezer... sto jezer... Je li razmeš?...

IVEK: I hižu bumo imeli kakti turenj...

JOŽA: I trsje bum imel... I bum se sel v podrum, pa bum samo dudlal...

IVEK (upada): I ja bum kojna dobil?...

JOŽA: Tebe stirjam jer si zločesta... A zemem si frajlu kak i naš gospon velečasni...

SUSJEDI i SUSJEDE: Ha... ha... ha...

JANA: Gad oduren, grd si kak noč...

JOŽA: I bum išel v Beč najvekšem gosponu, pem k caru. Njemu se ja bum žaluval na tebe, kak si ti zločesta i kak me harit hoćeš, če se ja malo napijem...

JANA: Kuš zločestoća bedasta (zaletava se prema njemu).

SUSJEDI i SUSJEDE (smijeh).

JOŽA: Ahna... babek (uzmičuć) k meni ne buš išla (peri oba noža. Prsten tura jednom rukom u džep, pa hvata sjekiru i peri drugom noževe) još su dva noža i sekira kod mene.

SUSJEDI i SUSJEDE (smijeh).

JANA: Je... a kaj je tebi?

JOŽA: Astam to... da, če ti buš štela mene, ja ti bum z nožem čreva pukal! (velikodušno): Se ovo ti ja ostavim...

SUSJEDI i SUSJEDE: Oho! (unisono).

JOŽA: I hižu i pajceka i gusaka i purana i teličku v štali i jednu kravicu... i malo zemljice, kaj imamo... Se nek bu tebi, a ja si bum hižu napravil sto jezer milj daleko od tebe, pa bum tam trsje imel, pa bum v podrumu i vinčeka imel... i pajcekov i šunki i...

JANA: ... i bedaka...

JOŽA (oštro): Goršeg od tebe ne. Ja bum išel k gosponu caru.

SUSJEDI i SUSJEDE: Caru??!...

JOŽA: Ja bum rekel, da sam mu ja prsten našel...

IVEK (upada): Gusak ga je našel...

JOŽA: Gospon car me bu pital, kaj bi ja štel...

JANA (kao da se domišlja laskavo): Moj Jožek, morti je našel onaj prsten, kog je car včera zgubil?...

SUSJEDE: Joj, našel ga je!!! (snebivaju se).

SUSJEDI: Ni ga našel!

SUSJEDE: Je!

SUSJEDI: Ni!

SUSJEDE: Je!

SUSJEDI: Ni!

JOŽA (obijesno i porugljivo vadeć prsten van): Aha... to je bedak! Al taj bedak ima carev prsten v žepu. I bu dobil od cara kaj bu štel...

SUSJEDI i SUSJEDE: Joj kaj bu dobil!?

JANA (slatko i ponizno): Em Jožek, pa naj se ti srditi na mene, če sam ti žalnog kaj rekla... Ja sem bežala velečasnom, jer sam mislila, da te velečasni bu navčil, kak buš išel do cara...

JOŽA: Aha... sad nis više bedak. Mamek meni zgledi... da si ti ponorela... Ti si nekak zbedastila, čim si vidila nekaj svetlečega v mojoj ruki... Predi sam bil bedak, a sad se svetlim kak sunce...

SUSJEDI i SUSJEDE: Ha, ha, ha...

JOŽA: Ne bum te sobom zel... pak se giftaj! Zakaj si zločesta?

IVEK (upada): A ja bum kojneka dobil?...

Prizor VI.

ŽUPNIK, GAZDARICA, JOŽA, JANA I IVEK.

ŽUPNIK (susrećuć Janu i gledajuć Jožu, kako u jednoj ruci drži dva noža, a u drugoj sjekiru sa čitavom šakom, a izmedju prstiju svjetljucavi prsten, velečasni iznenadjen ozbiljno): Hvaljen Isus i Marija dobri ljudi...

SUSJEDI i SUSJEDE, JOŽA i JANA: Na se veke vekov.

IVEK (skida kapu, pa gundja sklapajuć pri tom ruke, pritrči za velečasnim, izljubi ruke. U ruci ima drvo i nož za rezuckanje.)

VELEČASNI: A što je to tebi Jože Dugorepec? ... Što se je to tebi desilo?

JOŽA: Nikaj velečasni gospon ... nikaj ...

VELEČASNI: A zašto ti imaš sjekiru i noževe u ruci?!

JOŽA: Sekiru i nože sem zel, da bum gusaka klal ...

FAROVSKA FRAJLA: A vi Jana ste ga nama obećala ...

JOŽA: A ja gosponu Moricu ...

JANA: Gusak je moj ... ja sem ga vama gospodična milostiva obećala, pak vam ga bum i dala ...

JOŽA: Hu torba vragov i jezero vragov odneslo moju kaču! ...

VELEČASNI (se križa): Zao duh je u tebe ušao čovječje božji ... Grijeh i zlo govore kroz usta tvoja, sine propasti vječne. I ako se ne popraviš, duša tvoja će već na ovom svijetu zalutat u tminu, a na drugom svijetu će se sunovratiti u ponor vječni ... (Izgovara teškim muklim glasom kao sa propovijedaonice u crkvi).

JOŽA (uvjerljivo): Ni to tak, velečasni ... Se ja vam bum povedal, kako je ... Vi ste prodekuval, da je naš gospon car zgubil ...

VELEČASNI: Jeli se tako govori sine tmine? ... Zar se ne veli Njegovo Veličanstvo car?

FAROVSKA FRAJLA: No natürlich! Seine Majestät!

SUSJEDI i SUSJEDE: Aha!

JOŽA: Jejjeeee ... ja se baš odmah nis setil baš tako ... Astam fort bum govoril: »Njegovo kakti Veličanstvo« ...

FAROVSKA FRAJLA: Al je budalast!

JOŽA: Je gospodična, kak se zeme ... Morti jesem morti nisem ... Al da jesem, nebi imel sto jezer v žepu ... (obijesno vadi iz džepa prsten, pa ga pred svima pokazuje).

SUSJEDI i SUSJEDE (usklik velikog začudjenja i znatiželje): Joj na?

JOŽA: Kaj ni to onaj prsten, kog je naš gospon car ili kako no vi velite Veličanstvo zgubil ...?

IVEK (upada): Je ... je gusak ga je našel! ...

FAROVSKA FRAJLA: Wirklich wahr!?

VELEČASNI i FAROVSKA FRAJLA (zavidno gledaju gurajuć glavu bliže. Velečasni sumnja, pa čita): Josefus secundus imperator ... (pritom se trese od uzbudjenja).

FAROVSKA FRAJLA: Meiner Seele!

SUSJEDI i SUSJEDE (začudjeni): A-a-a-a ...

ŽUPNIK (se trese od uzbudjenja).

JOŽA: Kaj oni velečasni imaju zimicu?

SUSJEDI i SUSJEDE (prigušeni smijeh).

VELEČASNI: Je Jože dragi, pa znaš ti bi taj prsten mogao da meni dadeš ...

JOŽA: Ahna ... ne dam ...

VELEČASNI (kao u neprilici): Ali sinko moj, pa kako ćeš ti doći bez posrednika do cara? ... Istina je, da je car oglasio, da nalaznik može od njegovog veličanstva cara, tražiti nagradu, kakovu želi za to, što je prsten pronašao i pošteno ga povratio njegovom veličanstvu. Ali ti sinko dragi i pošteni nisi zato ni odgojen, a ni dorastao, da bi mogao da dodješ njegovom veličanstvu caru u pohode, pa da prsten predaš i nagradu tražiš ... Tu mora netko posredovati izmedju tebe i cara.

JOŽA: Posredovati izmedju mene i cara?!

VELEČASNI: Pa da! Mora tu biti neki posrednik!

JOŽA: Aha! Treba vtikača? Treba nekog ko bu se vteknul zmed mene i cara da more kaj v žep vteknuti!

VELEČASNI: Zato te ja po savjesti svojoj, a za dobro tvoje misleć, savjetujem da taj prsten meni predaš, a ja ću otići do Njegovog Veličanstva cara ... Pa kako bi ti uopće i mogao da ideš na tako daleki put? ... To bi tebe više stajalo, nego li je i vri-

jedno... K tome ti ne poznaješ jezika, kojim car govori, pak bi se ti izgubio u stranom svijetu. A ja kao savjesni pastir svojih vjernih ovaca pazim za dobro njihovo, ne samo na nebu, nego i na zemlji... Eto zato ti savjetujem, da ti taj prsten predaš meni...

SUSJEDE: Pa da...

SUSJEDI: Ne!

SUSJEDE: Da!

SUSJEDI: Ne!

JOŽA: Ahma... velečasni nečem »posrednika« nečem vtikača... Bum ga ja sam predal... bum če mi ga gdo bu štel zeti, dva noža i sekiru imam... Bogme sakoga bum vmoril...

IVEK (upada): Kak gusaka!

SUSJEDI i SUSJEDE (u strahu): Joj na!

VELEČASNI: Propast tvoja Izrael iz tebe...

JOŽA: Je velečasni tak bedasti nismo ni mi muži, da bismo mam z ruk dali »posredniku« vtikaču sto jezer.

VELEČASNI: Sinko, oholost krije u sebi propast svoju... Razumiješ li ti to?

JOŽA: Je velečasni je, ja razmem, ali prstena ja ne dam nikom, nego gosponu caru.

VELEČASNI: Ali do cara ti ne možeš doći... Puno vrata treba preći, dok se do cara dojde, a on je daleko... A kako ćeš ti na tako daleki put...

JOŽA: Ovak lepo nogu za nogom... Torbu na rame bez »posrednika« pak v Beč caru...

SUSJEDI i SUSJEDE: Aha!

VELEČASNI: Ali tamo te ne budu pustili. Pred carskim dvorom stoji straža. Iza te je opet puno straža. Nikako tamo ne možeš.

FAROVSKA FRAJLA: Ne može se k caru onako — mir nichts dir nichts!

JOŽA: Bum probal... Je velečasni, pa vi ste nam prodekuval, da se carska ne poriče... pak kak ja

ne bi mogel dojti do cára, če car oče da nalaznik sam prsten preda kakti bez mešetarov?!...

VELEČASNI: Sinko moj... Objasnio sam ti, da car govori njemački, a ti njemački ne razumiješ... Kako ćeš ti govoriti sa carem?...

JOŽA: A kak na sajmu takaj ne razmem švapski, pak sejedno tele prodam...

VELEČASNI: Ali to nije tele...

JOŽA: Je jejeeee velečasni, to ja znam... to je sto jezer telekov... a juj kaj bi bečali?... Če me ko za deset telekov prevari, sejedno mi bu još dost ostalo.

FAROVSKA FRAJLA: Ta car govori samo njemački!

VELEČASNI: A kako ćeš ti naučiti njemački?

SUSJEDE: Pa kak bi?...

SUSJEDI: Bu već!

SUSJEDE: Nebu!

SUSJEDI: Bu!

SUSJEDE: Nebu!

SUSJEDI: Bu!

JOŽA: Ja znam kaj ja delam: Bum ja zel gospona Morica, kak mešetara... On švapski zna... On bu mešetaril s gosponom carem.

VELEČASNI: Ali onda se ti nećeš moći sam izravno sa carem razgovarati.

JOŽA: Je pa kaj ćemo... malo bum ja štrbeknul njemački, a malo on hrvatski, pa bumo na pol... Pol meni pol njemu. Če ne bum znal se reč, bum mu prstem pokazal... On meni takaj. Pa eto to bu stokrat lakše nego sa tom mojom Janom. Ona vam je ponorela.

JANA: Jopec bedasti...

JOŽA: Kuš baba! (zamahne sjekirom).

SUSJEDI i SUSJEDE (hihot): hi, hi, hi...

VELEČASNI: Zloća se je ugnijezdila u tvojem srcu.

JOŽA: Bogme bu imala malo placa, majne nek naša pura v kocu...

VELEČASNI (križajuć se): Ja vidim sinko, da je lakomost zamračila tvoj mozak. Propast tvoja iz tebe Izraele... Slabost je u vama vaša... (kao sa propovijedaonice): I slabost vaša grijeh je vaš... Zapovijed božja veli: Ne ubij! A ti zli sinko držiš kraj sebe dva noža i sjekiru...

JOŽA: Je, jee, velečasni, ali zapovjed božja veli i: »Ne ukradi!«, a kak se bum od tata branil, neg da mu čreva spuknem z nožem ili sekirom da ga po čelenki heznem.

SUSJEDI i SUSJEDE: Ha, ha, ha...

VELEČASNI (se križa): Grijeh je zavladao dušom tvojom... I jednom nogom duša tvoja grezne u močvaru paklenu...

JOŽA: Dobro, da ni i sa drugom... sa sto jezer se bum spuknul ven sa ovom jednom... Bum ja Majci Božjoj Bistričkoj kupil sveće kak turenj visoke...

IVEK (koji po strani sjedi i rezucka, upada): I meni kojneka?!...

JOŽA: Pa bu ona oprostila kaj ja svojim bedastim jezikom nekaj isklafram.

VELEČASNI: A nebi ti sinko moj, kao ovca ove crkve, kao stado povjereno mojem toru, pripalio u našoj crkvi nekoliko dupljijera?

SUSJEDI i SUSJEDE: Je nekak!

JOŽA: Je velečasni, ja sem se po pravu zavetuval Majci Božjoj Bistričkoj! Če ih ona nebu štela, onda ih bum daruval svetom Jantonu.

VELEČASNI: Pa oltar svetog Antuna nalazi se baš u našoj crkvi...

SUSJEDI i SUSJEDE: Je nekak!

JOŽA: Ja velečasni, prav vam bum rekel, ak vaša gospodična frajla ne bu te sveće stokrat znova prodala, a samo enkrat novce dala v crkvenu kasu.

FAROVSKA FRAJLA (uzrujano): Das ist ja doch unerhört! Schreklich! Takav bazobrazluk!

SUSJEDI i SUSJEDE (hihot): hi, hi, hi...

VELEČASNI (uzbudjeno): Tu vlada grijeh i zloba... Odavle idemo, jer duše bi nam se naše tu otrovale zločom pakla...

JOŽA: Je velečasni kak se zeme. Znate kaj, da se ne srdiju, sejedno vam bum dal gusaka! Ivek buš mi gusaka vjel!...

IVEK (lovi gusaka): Taki tatek!

VELEČASNI (gazdarici) Idemo...

FAROVSKA FRAJLA: Ich wil von diesem Gesindl nichts haben!

VELEČASNI: Od Jane to je nešto drugo... Jana je razumna žena, ali vi i...

JOŽA: Jejeeee... velečasni za prav vam dam, i od srca vam dam gusaka, da se pomirimo.

VELEČASNI: Tak sinko moj pametan budi, pa razumno govori! I u mojem srcu budi se očinska briga i za tebe mili moj sinko... Tako ja razmišljam, pa kako bi ti mogao do cara u Beč?

SUSJEDE: Pa kak bi mogel?...

SUSJEDI: Bu već!

SUSJEDE: Nebu!

SUSJEDI: Bu!

SUSJEDE: Nebu!

SUSJEDI: Bu!

JOŽA: Je velečasni, ja sam si to već mislil... Ja bum zel Morica kak mešetara... Če i tele prodam, tak se sikud naš Moric vtekne... Če oču štrbeknut njemački, a moj Moric auau po njemački... Če nam Talijan dojde, a naš Moric zna i talijanski... on se zna.

VELEČASNI: Eh sinko moj, ti ni ne znaš u kakove nezasitne ralje guraš sve svoje...

JOŽA: Bog i bogme, ja baš praf ni ne znam.

FAROVSKA FRAJLA: Gehen wir weg davon! (okreće se da ode).

JOŽA: E pa zbogom! Gusaka si zemite, to vam dam.

VELEČASNI (se okreće): pozdravlja Janu, Ivek

mu ljubi ruke i nosi za njim gusaka, a Joži ne reče ni riječi.)

SUSJEDI i SUSJEDE: Hvaljen Isus i Marija!

JOŽA (viče): Velečasni, velečasni, a kaj se nismo pomirili? ... Kaj ste na mene zaboravili! (velečasni odlazi gundjajuć).

SUSJEDI i SUSJEDE (smijeh).

Prizor VII.

JANA, JOŽA, SUSJEDI i SUSJEDE.

JOŽA: Kak je, da je, ja sejedno idem do Morica ... Velečasni je štel se ... Morti Moric bu nekaj jeftinejši ... Bum probal secuvat ... Sim pak tam ... Če nekaj i potrošim ... A tebe Jana bum stiral ... Je li razmeš?! ...

SUSJEDI i SUSJEDE (smijeh).

JANA: Norc, ostane norc, dok je živ.

(Iz daljine čuju se tamburaši, dolaze sve bliže i bliže).

JOŽA: Da mi je to velečasni rekel, bil bi ga piknul, ali tebe bum heznul, če mi to još jenput rekneš! ... Sad mam idem od tebe ...

SUSJEDI i SUSJEDE: Mam ide ...

JANA: Joža ... Jožaaa ...

JOŽA (trči): Ne buš me vjela ... ne buš ...

JANA: Joža čekaj ... naj oditi ...

Prizor VIII.

JANA, JOŽA, SUSJEDE i SUSJEDI.

Ivek i tamburaši svirajući.

JOŽA: Haj dečki kam idete?

PRVI TAMBURAŠ: K Moricu pemo svirati!

JOŽA: Idem s vami, vužgite dečki — i ju-ju-ju!

TAMBURAŠI (zasviraju, odlaze, svirka sve tiša i tiša).

JANA: Prokleta birtija, pak se bu Joža napil ... vražji tamburaši! ...

SUSJEDE i SUSJEDI (smiju se grohotom): Ha, ha, ha ...

JANA: A kaj ste se došle sim smijat? Nosite se k vragu drugče zemem vile pa vas natiram.

SUSJEDI i SUSJEDE: A kaj si nas zvala?!

IVEK: Mama — pusti ih — idemo vnuter.

JANA (odlazeći): Vražji jeziki znatiželjni! Sve moraju čuti i videti! Em se nemrem ni z mužem lepo spominati, da se susedi nebi mam nuter zmešali.

JANA i IVEK (odu u kuću).

SUSJEDI i SUSJEDE: Ajdmo i mi doma!

(Zapjevaju pjesmu od početka čina i odu ... Pjesma zamire.)

ČIN I.

(Slika 2.)

(Pozornica seoska trgovina i krčma zajedno. Jedna pregrada ima dva stola i nekoliko klupa, a druga pregrada je sitničarija sa svim vrstam robe. To je radnja gospodina Morica Mana. U unutrašnjem dijelu pozornice sjede oko stola tamburaši i kartaju, šnapsl. Tambure su odložene na drugi stol. Tamburaši se kartaju, tek tu i tamo čuje se od njih povik »cvanzig«, »firzig«, »adut«, »daj«, »hvala« itd., »ti nemaš«, »sad dojdeš«, »pumerl«.

Prizor I.

JOŽA, SARA, TAMBURAŠI.

JOŽA (sjedeć za jednim stolom pijucka i pripovijeda Sari): Je gospa milostiva, a kam je k vragu odišel gospon Moric?

SARA (postarija žena, gojazna, kukmastog nosa, raščvaljenih usana sjedi i plete čarapu): Unverschämt ist heute der Mann...

JOŽA: Jeee... baš tak je i farovska frajla nazvala vašeg gospona... Jee, če bi gospon Moric znal, kaj ja potrebujem, mam bi se stvoril tu...

SARA: A gde se vi nažveglala?

JOŽA: Još se nis. Ali bum... da mogu babek moju naharit... Dajte mi još jednu litricu onak dobroga.

SARA: Je dragec, ne bu nikaj... platila niste stara dug a sad novo delala! Pola litre zaplatila vi, pak vam još pola litre donesla na stol.

JOŽA: Je milostiva gospa frajla, če bi oni znala, kaj znam ja, ehm bi vi sto litri doneli na stol.

SARA: Ja znala dragec sve, ali vi niš ne znala... Vi samo pila, a ne platila. Vi samo sebe upropastila, a svoju ženu tukla, a svoja deca takaj upropastila... Vi nama ne platila, a ni gusaka nam ne donesla, kak nam obečala... Vi sve sfundala...

JOŽA: To je moja babek kriva, kaj je predi obečala gusaka frajli sa farofa... Ja se nis' štel plebanušu zameriti, pak sem rekel mojoj kači, nek gusaka da, kak je i obrekla...

SARA: Unverschämter Kerl...

JOŽA: Kerele je lani vumrl, a ni on se ni zvai Unferšemt neg Janez, milostiva gospa.

SARA: Em ste vi bedak...

JOŽA: To mi i moja Jana veli i naš gospon plebanuš. Ali da oni milostiva gospa frajlica znaju, kaj ja imam, bog i bogme, i vi bi ponorela...

SARA: Vi ste se denes, fest nažveglal meiner Seele...

JOŽA: Još nis jel denes zele. Moja me je kača stirala z hiže.

SARA: I ja vas bum stirala... Vi ste lump. Vi niš ne platila, a samo pila...

JOŽA: Kulko je, da platim?

SARA: Dva seksera danes. A od predi vi mala tri gulden... (pokazuje rukam i sa tri prsta tri).

JOŽA (tajanstveno): A če bi ona gospo milostivna frajla znali, kulko ja imam, sto guldn bi meni dala...

SARA (znatiželjna i izvjedljivo, a porugljivo): A kaj bi ona imala?

JOŽA: Sto jezer guldn...

SARA (porugljivo): Malo manjše...

JOŽA (uvjerljivo): Tu je kod mene puno penez... tu vam je kod mene v žepu...

SARA (tajanstveno, stavljajuć prst na usta): Got iber de velt! Morti si ti čovek hudi koga orobila...?

JOŽA: Je... jee... onog gusaka...

SARA: Vi lepo sad duga platila... A meni nekaj dala... i ja nikom nikaj ne kazala... Ja sve bila kuš... Ali vi nikoga ne ubila?

JOŽA: Je gusaka sam štel zaklati, al on je bil spameten, pak spuknul van predi, nek sem mu čreva zrezal...

SARA (tajanstveno a izvedljivo): Ak oni meni dala tak sto guldn ja nikom ne kazala, da vi štela zaklat a orobila gospona...

JOŽA: Gospon!? — em je to bil moj žugec!

SARA (razočarana): Wieso?... Kak to?

JOŽA (mašuć rukom): A tak... gusak je moj...

SARA: Ja to ne razmela. Bila to gospon Gusak ili gospon Žugec ili obadva?... No ak su to i obadva bila, ja ne tražila niš više neg sto guldn, pa nikom ništa ne rekla... (prijeteć se): A ak vi ne dala, ja sve kazala šandarom i policija... Ja se ne šalila...

JOŽA: A je?... Če bi tak?!... Ja sem prsten gospona cara spuknul da prostiju z črev našeg gusaka.

SARA (uzbudjeno): Got iber de Velt! Vi imala prsten Seiner Majestät?... Joj... moj Moric i Kobi naš sve prekopala i živica i cesta i oranica i trava...

JOŽA: Je moj žugec bil je prvi, a spametnejši neg i gospon Moric i gosponček Kobi. Dobro je skril moj gusak sto jezer...

SARA: Grosse Schade, da to ne bila moj kusak... A gde vam je prsten?

JOŽA (vadeć jednom rukom prsten, a drugom nož, nož peri, a prsten pokazuje): Tu je prsten... Je to pravi?... Tam piše, kak mi je i velečasni gospon plebanuš rekel: Gospon Josef car... A okenca ima kak kresnice, kak ni naš grof nema.

SARA (bulji pa drhtavo i uzbudjeno gleda i mrmlje žalosno): Joj Got iber de Velt!... richtig, to bila prafa prsten Seiner Majestät...

JOŽA: Ni naš gusak bedasti, da bi on krivog progutnul... A kaj je vam, gospa milostiva frajlica?... Kak da imate zimicu...

SARA (više): Moric mein Leben... Kobi leben — got iber de Velt. Naš Joža Dugorepec je našel prsten Seiner Majestät! (snebiva se).

TAMBURAŠI (skoče na povik, ostave karte i bulјeć): Prsten???!... Carev?!...

Prizor II.

MORIC, SARA, JOŽA, TAMBURAŠI.

MORIC (užasnut): Was denn?... Unmöglich... (trči prema Jožі).

MORIC i SARA (zajedno): Got iber de Velt! Je Joža draga, vi meni dala taj prsten, da se ja dobro na njega pogledala.

JOŽA (ispružajuć ispred sebe nož): Ahna... nii Jožek bedak... če mi ga gdo hoće zeti, tak mu bum predi čreva spuknul, al prstena ne dam...

MORIC: Ja ne mislila vam ga zeti...

TAMBURAŠI: A ne...

JOŽA: Tak ga morete pogledati (vadeć prsten pokazuje).

MORIC (drhtavo gledi i uzbudljivo šapće): Richtig... Izgleda, da je to prava prsten Seiner Majestät...

SARA: Prava prsten Seiner Majestät!? A mi ga ne mogla najti, a Kobi iskala celi dan...

JOŽA: Bogme i vas je zimica fest stepla...

MORIC (mudro): Ali vi Joža ne mogla stim nikam... Vi u Beč ne mogla, jer ne imala novac.

SARA: Vi do cara ne mogla, jer vi ne znala njemačko.

MORIC: Vi se nikad ne koristila s tim. A ja vama sto gludn za taj prsten dala.

SARA: Kaj vi mislila sto guldn...

TAMBURAŠI: Sto guldn?!...

MORIC: To nema ni grof...

TAMBURAŠI: Niti grof?...

JOŽA: Ahna... (trese glavom).

MORIC: Tak vam dala sto i deset Gulden (pružajuć ruku)...

TAMBURAŠI: Sto deset gulden...?!!

JOŽA (pereć nož prema pruženoj ruci sa oštricom trese dalje glavom): Ahna...

MORIC: Sto dvadeset vam dala... I odmah ja vama izbrojila... Sve u srebru.

SARA: O, vi se kajala...

MORIC (gnjevno): Sto dvadeset guldnov... to bila sve vaše ne vredno...

SARA: I vi ne htela?!...

MORIC: Vi ostala norc...

JOŽA: Je tak mi i moja Jana veli. I plebanuš veli da sem norc. A ja mislim, da bi bil norc, gda bi ga dal...

MORIC (gleda još jednom uzbudjeno na prsten, pa velikodušno mašuć rukom): Tak dvesto guldn... vam ja platila za prsten...

JOŽA: Jee... tulko bi morti bil dal i velečasni.

MORIC: Ta ja vam dam dvesto i pedeset... Jeste li razmela?... Dvesto pedeset, to je dva puta više koliko sve vaše bila vredna...

TAMBURAŠI: Dvestopedeset?! ...

JOŽA: Je moje malo vredi. Naš velečasni je prodekuval, da prsten mora caru donesti onaj, gdo ga je našel prvi... I nigdo drugi. Gospon car neće nikakovih mešetarov, kakti na pijacu, dok se teleki i pujceki prodavleju...

MORIC: To ja znala topro, al ja ne rekla, da vi to našla... Ja vama platila za prsten, a ja rekla, da ja prsten našla...

TAMBURAŠI: A je, nekak! ...

JOŽA (tresuć glavom): Ahna ... tak ne bu ... Ja prav oču... kak je... Po pravu i pravici, ja bi moral da donesem svojega gusaka, kaj je on prsten našel...

MORIC: Gusak vaš bila moj.

SARA: Vi meni gusak obećala.

JOŽA: Ja sem obećal vam, a moja Jana farovskoj frajli. Pa da i gosponu plebanušu ne bi bilo krivo, ja sem mu ga i dal...

MORIC: Ali vi meni bila dužna... Ja vas tužila... I vama ja prodala kuću i grunt.

TAMBURAŠI: Kuću i grunt?!...

JOŽA (porugljivo): Em morete i moju Janu čete skup z gruntom! Se si zemite!...

MORIC: Ja vaša Jana ne trebala...

JOŽA: Kaj morti ni moja Jana več zgodna, gospon Moric!?

MORIC: Za vas vaša Jana bila zgodna, a za mene moja Sara leben ... (okrećuć se kao da želi otići): Dakle štela vi ili ne?

SARA: Budete se kajala...

MORIC: Ja vama štela topro...

SARA: Vi štela zlo...

MORIC: Dakle vi štela ili ne?

JOŽA (tvrdoglavo): Ahna... gospon Moric, bum ja sam išel v Beč do gospona cara... I ja bum njemu kazal, kak sam ja štel se po pravici... Bum ja njemu rekel, kak ste vi šteli da se vteknete, kak mešetar zmed mene i cara...

MORIC (srdito): A ja vas tužila, da vi lagala.

SARA: I vas tužila, da vi meni dug ne platila.

MORIC: A vi ni ne mogla u Beč...

SARA: Vi novaca ne imala, a vi njemački ne razmela, pak kak bi vi išla u Beč...

MORIC: Vi trebala od općine potvrda, da ste vi Joža Tukorepec...

SARA: Vi trebala od plebanuša svedočba, da vi bila pošten...

MORIC: Vi trebala od suda, da vi ne bila kažnjen...

SARA: Vi trebala potvrda, da vi štimbru platila, a vi štimbru ne platila...

MORIC: Vi potvrde ne dobila, jer taksu ne mogla platit, a taksu ne mogla platit, jer novaca ne imala.

SARA: Vi nikaj ne mogla.

MORIC: Ak vi prsten Seiner Majestät zadržala, vi svršila u rešt...

TAMBURAŠI (na svaku rečenicu Morica i Sare potvrdjuju): Praf...

JOŽA (koji je Moricu i Sari na svaku rečenicu potvrdio sa »praf«): Se to vam dam za praf... al prstena ja ne dam... Ja sem ga spuknul sa mojim Ivekom da prostiju z našeg gusaka.

MORIC: Zato ga mi ne mogla najti?!

JOŽA: Ni velečasni plebanuš skup sa svojom gospodičnom frajlom ni ga mogel najti...

MORIC: Ja vas prijavila na oblast...

JOŽA: A kaj bi vi prijavili? Ja nigdar baš ne mislim zlo. Če mi je najgorše, tak se nažveglam, pak popevam i moju Janicu harim, kak pravi muž...

TAMBURAŠI (prigušeni smijeh): ho, ho, ho, hi, hi, hi, ha, ha, ha...

MORIC: Vi bila pijanica i vi dug pravila, pak vi bila rasipnik... A rasipnik ne smela imat novac u rukam...

SARA: Seine Majestät vama ne dala nagrada...

MORIC: Ja to napravila kod suda, da vi bila rasipnik. Tak recite, hoćete li dati prsten ili ne?

JOŽA (dalje tvrdoglavo tresuć glavom): Ahna... Nebu nikaj s toga...

MORIC (srdito): Tak zakon bude svoje kazala...

SARA: Vi ne htjela pošteno i topro...

MORIC: Tak vama bude zlo...

JOŽA (tvrdoglavo stalno držeć nož u ruci): Jee če inak nij... ja tome nis kriv...

MORIC: Vi sebe upropastila, jer naredba carska kazala, da ako nalaznik ne prijavi za četrnaest dana prsten, tak svršila u štokhaus.

TAMBURAŠI: Štokhaus...

JOŽA: Čul sem ja to s prodikalnice. Morti ste i vi bili v cirkvi?...

MORIC: Ja sve znala.

SARA: A ja znala, da i vi nemala novac, da mogla na put.

MORIC: Ja njemački znala... ja novaca imala... ja na put mogla, ja sve mogla... a vi niš ne mogla.

SARA: A mi vama topro štela.

JOŽA: Je... jee... praf vi velite, al ja prstena z ruk ne dam osim gosponu caru. Ja čuvam carevo blago. Ja Jože Dugorepec selak iz Žabnjaka... Jeste li razmeli, vi gospon Moric?... A naš gospon car neće posrednika i mešetarov ni vtikačev... Razmete li vi to gospon Moric?... Ja bum del pinklec na ledja, sekiru pod ruku, nož vu sare, pa bum išel v Beč do gospona cara.

TAMBURAŠI: Do gospona cara?!...

MORIC: Ni za dva meseca ne bute pešice došli iz Žabnjaka do Beča. Putem vas mogla netko napast, pa orobit i ubit...

SARA: A što štela vi v Beč, kad njemački ne razmela...

JOŽA: Em to sem si ja baš i mislil... Zato sem vas i došel prosit, da bi me navčili nekaj švapski štrbenknuti... onak kako to vi razmete, auaus... auauaus...

TAMBURAŠI: au... au... au... au... sssš...

MORIC: Vi se državnoj šprahi rugala, a ja to javila caru. I vi svršila u Štokhaus...

JOŽA: Ja sem onak rekel, kak od vas čujem gospon Moric... Tak se meni čini, kad me nažveglanog tirjate van hinaus au... au... Je gospon Moric ja nis kriv, da mi se sê tak nekak čini...

MORIC: Ja zato vas prijavila, pak vi išla u Štokhaus...

JOŽA: A kak bi bilo gospon Moric. da bi i vi došli v Štokhaus, kaj ste prekvčera mesto jedne, tri litrice

u raboš zarezali Jureku Bolteku, a ja sem to gledel sa Ladom Kusom?...

TAMBURAŠI: Aha Moric...

MORIC (gnjevno): Vi pijanec jeden, kaj vi videla, koliko on prije popil?

SARA: Mi sve točno pisala! Got der gerechte unveršemt ist der Mann.

JOŽA: Ne gospon Moric, mene se to ne dotikavle, al ja vam praf povedam... Ja i Ladek Kus smo predi došli v bircaus... Boltek je po tem došel... Pa smo se videli... Bili smo trezni, kaj nam vi bez penez niste šteli dati piti... Tak vam je...

MORIC (tresuć se od jada): Kuš vi pijanec, ja vama bum dokazala, da ste vi krâla našeg Seine Majestät vredjali... i bedaka spelavali od svega...

JOŽA: Je, če laž ne bi imela kratek rep...

MORIC: Osim kubice vi niš svoga ne imala...

SARA: Sve vi sfundala i zatepla...

JOŽA: Je, gda ste mi i vi malo pomogli, gospon Moric. Ja malo a vi malo više, pa tak ja odišel, kak ono velite zu grunt... A i moja Jana je pomogla sa milostivom frajlom s farofa... Tak se po malo pa bum po malo i bogec postal. Ali, i vi, kad crknete, nek mi prostiju, trejti den bute jednak smrdel, kak i ja, če vrag dojde po svoje...

TAMBURAŠI: Bu smrdel...

MORIC: Unverschämt...

JOŽA: Če i vi poznate takvog gospona? Ja bogme ne razmem gdo je taj Unveršamt...

MORIC (smirujuć se): A vi bi štela, da još idete u Beč, a ni to njemački ne znate?...

SARA: Eto vidite, kak je to?

MORIC: Ja vama pametno svjetovala, da vi meni sve prepustila, pak ja sve lijepo uredila.

SARA: A vama pošteno na dlan platila dvijesto pedeset guldna...

TAMBURAŠI: Dvijestopedeset guldna!?...

JOŽA: Je, je gospon Moric, al ja prsten z ruk ne dam, jedino gosponu caru...

MORIC: Ja s vama išla, al ja prsten predala i ja nagrada primila, a vi vani čekala...

JOŽA (tvrdoglavo): Ahna... to pak ne!... Tak nebuuu...

MORIC: Ako hoćete tako, topro...

SARA: Ako nećete onda...

JOŽA: Bu zjutra sa mnom išel gospon plebanuš...

MORIC: Noo... o tom bi mogli se predomisliti...

JOŽA: Ja se ne bum nikaj predomišljal... Ja sam sa gosponom velečasnim razgovaral, pak je rekel, da bi on odmah zmenom išel... I njegova frajla pe ž njim... da ga ne bi zgubila...

TAMBURAŠI: Zgubila?!...

MORIC: Sve troškove vi budete platila. I nagrada na pol, pak ja išla s vama.

JOŽA: Če ni to puno gospon Moric?! Kaj ne bi bilo prav po pravici, da vi snosite troške, a nagradu, če bi i delili, vam bi bilo dosta peti tajl?

MORIC (tvrdo i poslovno gledajuć popuštanje kod protivnika): Je dragec moj, kako rekla i nikak drugač, je li vi mene razmela sve pravo?...

JOŽA: I te kak... vi bi meni zračunal troškov toliko, da bi meni zostal napokonec od sega brus... Troški vama, korist na pol... če očete i bog?... Če nećete, bum išel sa gosponom plebanušem...

MORIC: Da svakom bude pravo, ja platila svoj trošak, a vi svoj...

JOŽA: Jee, ali ja sem stiral prsten z mog žugca.

MORIC: Ali taj žugec bila moj...

SARA: Vi meni njega obećala...

JOŽA: A sad je kod gospona plebanuša. Če očete kak sem vam rekel, če nečete, tak zjutra rano, putujemo ja i gospon plebanuš sa karucam v Beč...

MORIC: Hm... hm... ja bi se još predomislila... To mene bude mnogo koštala... Ja puno novaca izdala...

SARA: Moric svoja pamet trošila...

JOŽA: Al ja sem prsten našel, a vi bez njega ne bi mogel ni kam skup sa svojom pameti.

MORIC: Ali klafa radi, klava mislila...

JOŽA: Je... jee... glava mislila, ali glava ne bu nikaj zmislila, če ni bilo gusaka našeg...

MORIC: Ja z moja Sara razmislila...

JOŽA: Ja nigdar ne pitam moju Janu...

MORIC: Dva klava više znala nego jedna klafa.

JOŽA: Je... jee... gospon Moric, ali moja Jana veli, če se ja zestanem sa kumom Boltekom, da dva norca delaju dupličnu noriju. Astam idete il ne idete?

MORIC i SARA (okrećuć se, pa odlazeć k Sari u pokrajnu sobu mrmlje): Ja odmah došla...

Prizor III.

JOŽA SAM U JEDNOM KUTU, TAMBURAŠI U DRUGOM.

JOŽA (ostaje sam ispija zadnje vino iz peharca, pa mrmlje): Danes bi se moral malo napit, drugče ne bum imel dost kuraže, da Janu naharim... i trezen bi morel zostat, jer bi me mogel židov prevarit i sfundat. (Tamburašima): Dečki vužgite jednu!...

TAMBURAŠI (zasviraju).

JOŽA: Velečasni gospon plebanuš bi štel se, a ne bi štel nikaj dati... Če bi štel s polovice, bi rajše s njim išel k gosponu caru... Ali gospon plebanuš se ne bi štel s nikim deliti. Tak nebu imel nikaj...

TAMBURAŠI (svršili svirku, sjeli k stolu i kartaju, kao u početku čina).

Prizor IV.

U KRČMU ULAZI BOLTEK SA LADOM KUSOM. JOŽA.

BOLTEK (ulazeć): O Jožek, vrag te skeljil, kaj se je to pri tebi pripetilo?

KUS: Tvoja babek je ponorela...

JOŽA: Tak tri sveće bum još pripalil Majci Božjoj Bistričkoj, da bi me zla mentuvala.

BOLTEK: Je vrag i njegov rep, a ni mentuvanje, kak si ti to misliš. Em te taj tvoj norc išče...

KUS: Fort klafra, da si ponorel.

BOLTEK: Beži do velčasnoga... pa se njemu pripicuknula, da bi on žnjom molel u farovskoj kuhinji, a za spasenje tvoje ponorele pameti.

KUS: Kaj je to rekla Marek Kranjčecova?...

JOŽA: No i to je jedna konta za milost dragoga bogeka. Morti je i mojoj Jani malo jalna... A kaj kapelan ni na farofu?...

BOLTEK: On je zišel, da leči dušu Roze Ražnjecove.

KUS: Si ne moreju biti v farovskoj kuhinji.

BOLTEK: A kaj to je s tobom? Veliju si, da si našel kralev prsten?...

JOŽA: Nis ga baš ja, neg moj gusak... (pokaže prsten).

BOLTEK i KUS: Aa, aa...

JOŽA: Kaj ne kak je lep? Ima okenca kak kresnice. Je, a kaj je dečki?... Kaj i vas zimica steple?...

KUS: A veliju, da buš sad išel v Beč k našem kralu...

JOŽA: Je... jee... k gosponu caru bum išel, da mu prsten predam, kak dečko curi.

BOLTEK: Bog i bogme, če bi imal penez i ja bi išel s tobom.

JOŽA: A kaj bi ti tam? Ti nisi prsten gospona cara našel...

BOLTEK: Ja bi štel, da se žalujem na našega načelnika i bilježnika... A to ti već znaš radi onog pujceka i zela, kaj mi je Kranjčecov pajcek požderal... A gospon načelnik, i gospon bilježnik su za deset glav zejla dali prav Kranjčecu, a ne meni. Je za pravicu bih ja rad štel ijti ravno pred krala našeg.

KUS: I ja bi njemu rekel, kak su ti naši gosponi.

JOŽA: A zakaj ti to nisi rekel našem gosponu caru, kad je predvčera bil tu kod nas?

BOLTEK: Je, če bi ja bil mogel do njega prijti...

KUS: Tulko je sveta bilo, da se nis mogel maknut.

BOLTEK: Uz gospona našeg krala fort je bil naš načelnik i gospon plebanuš... i naš gospon grof...

KUS: Pa kak bi bogec k njem mogel?...

JOŽA: Je je to su ti posredniki, mešetari i vtikači, pak nemreš do svojega cara!

BOLTEK: Je, to se je, gda je puno gosponov tam.

KUS: I ja sam štel, da se žalujem, pa nis nikaj... Moja se je krava napičila v nogu na mojem dvorišću na čavel, koji je moj sused Grančec podmenul na deščici... Noga joj natekla i krava krepala...

BOLTEK: Aha, a gdo bu kravu platil?...

KUS: Suseda Grančeca su videli Ražnjecovi i Kelencovi, a naš gospon načelnik je sejedno sudel krivo.

JOŽA: Je... jee... Tak je mnogo kriveg, al nikaj zato... Ja bum se povedal našem gosponu caru...

BOLTEK (lupa po stolu ulazi Moric).

Prizor V.

JOŽA, BOLTEK, KUS, MORIC.

BOLTEK: Moric! Moric! Liter vina gospon Moric.

MORIC: Je dragec, dam, če buš mam platila...

BOLTEK: To se razme, da bum mam platil, da me ne bi vkanjil, kak i predvčera... Pujceka sam prodal... Penez imam... (vadi srebrnu forintu)... Em si pogledji!...

MORIC (žmirucajuć nosi dve litre vina na sto, ali najprije uzima novac, a onda stavlja pehar sa vinom na stol, pa izvraćajući sitniš natrag, mrmlje): Hm... a ne bi li ja uzela još dvadeset krajcera za još dve litre?

BOLTEK: Borme ne buš... Za poštejne je dost dve litre.

JOŽA: No gospon Moric, jeste se predomislili? Meni zgledi, da se to nekak kod vas dugo kuha... Kaj bu stoga?...

MORIC: Je dragec, se treba promislit... Nije to tak... (pri tom maše rukom).

JOŽA: To je bog i bogme teži porod, nek denes, gda je moj žugec prsten znesel... Ja bi bog i bogme i vam moral nož deti pod požirake, pa bi i vi morti lakše znesli...

MORIC: Vi bezobrazna čovjek... Vi klafrala samo...

JOŽA: Ja nikaj ne klafrala, nego ja idem k gosponu plebanušu, da se lepo s njim dogovorim.

KUS: Sad kod njeg frajle ni doma.

JOŽA: On bu onak, kak sem ja štel. Bum mu četvrtinu od sega dal. Trošak celi njegov, karuce njegove, kojni njegovi. I za teden smo mi v Beču. (Jože ustaje tvrdoglavo se spremajuć da ode.) Ajde da im platim pol litre... Pet krajcerov ti evo...

KUS: Ali da mu ne zaneseju v račun!...

JOŽA: Bum ga haril...

MORIC (gledajuć tvrdoglavost Jožekovu smekšan): Dragec moj sednila se malo, budemo se mi dogovorila. To ni samo tak. Ja bum sve razmislila... Samo se vi sednula...

JOŽA: Ne bum sedel, ja idem na put... Zutra putujem...

BOLTEK: Ne bi štel, da mu dojde Jana, da ga po bircauzu išće...

JOŽA: Idem do velečasnog plebanuša , da se dogovorim točno. Zbogom Moric...

BOLTEK: Tak za mesec dan se vidimo...

JOŽA: Zbogom Boltek, zbogom Ladek Kus... Se ja bum povedal gosponu našem kralu, kak se tu dela i spelava. Bu on više znal, neg je mogel doznat, dok je bil tu.

MORIC (slatko i žalosno): A kaj oni dragec ne bude malo pričekala? Samo se malo strpit...

JOŽA: Ne bu nikaj... Dogovorit se nismo mogli, pak bum išel sa velečasnim. Dakle zbogom. (Izlazi.)

MORIC (trči za Jožekom, pa ga hvata za rukav i vuče natrag): Bute seli ja s vama išla... I ja vama kod cara bila tolmač... I bilo sve na pol... Kak brati se bumo delila.

JOŽA: Ne dragec...

KUS i BOLTEK: To nikak ne...

JOŽA: Vama sem obrekel pol nagrade, koju bum dobil od cara, al trošak sav vaš... Če očete tak, dobro, če nećete, meni je sejedno.

BOLTEK: Bu išel gospon velečasni.

MORIC: Tak gemacht... gotovo... (pruža ruku u znak sporazuma). Pol nagrade meni, a pol vama, a trošak...

JOŽA: Za put tamo i nazaj kao i sve drugo platite vi... Je v redu?...

MORIC: Gut... Bila dobro... Ja pristala... (rukuju se).

JOŽA: Tak vi bute dali litru na stol. To je kakti za likovo...

MORIC: Ja i to dala... A vi jednu platila... Tak budu dve litre (zove): Sara leben! Sara leben!

SARA (uleti): Šta kričala!?

MORIC: Sara leben — ja išla u Beč!

SARA: Got iber de Velt — mein Moric geht zum Keiser (grli ga, dirnuto): Moric mein leben! Gris mir den Kaiser.

JOŽA: Zutra vjutro se ide.

BOLTEK (veselo): Haj... haj... Astam Jožek ti po prav ideš do našeg krala i cara. Dajte gospa Sara vina na stol. (Tamburašima): Vužgite dečki!

TAMBURAŠI (puste karte i prihvate instrumente).

SARA: Odmah dala vina, al napred platila.

MORIC: Bu već platila! Samo donesla.

SARA (nosi vino s ormara): Moric leben — debela bunda morala zet na put. Und friše Soken! Čista veš se morala obleči.

BOLTEK: Jožek ti buš sreten postal... Gospona krala našeg buš videl...

JOŽA: I sto jezer...

BOLTEK: Sreća za tebe, da je tu bil naš gospon kral...

JOŽA: Je... jee... Da ni išel naš kral pogledit našu zelenu Horvacku, bog i bogme nigdar ja ne bi išel v Beč.

KUS: To ti za prav dam...

JOŽA: I da ja nis imel spametnog gusaka, takaj ne bi bilo nikaj.

BOLTEK: A morti još bu gospon car došel k nam?

JOŽA: Sad mu je opal prsten, pa ga je pôždrokal moj gusak... Pazi, Boltek, če naš gospon car zgubi krunu, da ju tvoji pujcani proždrokneju! Em si gledi ju, kak bu gospon car kaj zgubil, da mu moreju vkrast, pa dobit puno penez!

KUS: A si oni nikom nikaj nebi dali.

JOŽA: Al ja moram dimom. Bum ostal trezen. Janu ne bum haril... (ustaje).

BOLTEK: Kam sad bežiš?

JOŽA: Dimom dragec, da moja kača ne bi po mene došla. Zbogom dečki. Gospon Moric z jutra rano se ide.

TAMBURAŠI (zasviraju).

MORIC: U redu sve bilo.

JOŽA: Em zbogom... (odlazeć): Boltek... ti nas kak stari furman buš vozil... gospon Moric bu platil deset forinti do Čakovca.

MORIC: To bila mnogo... osam platit mogla.

BOLTEK: Kak za poštejne...

SARA: Zbogom gospon Joža Dugorepec!

JOŽA: Je, pa kaj sam sad još i gospon postal?

SARA: Prosila ih pazila i čuvala na put mojega Moric.

JOŽA: Bum već! Zbogom gospa Sara. Zbogom si. Bum rekel caru se kaj mi je na srcu! Bum se povedal... Bum pokazal kak selak z naroda more svojim carem govoriti bez posrednikov bez mešetarov i bez vtikačev. (Ode u taktu tambura.)

ZASTOR PADA.

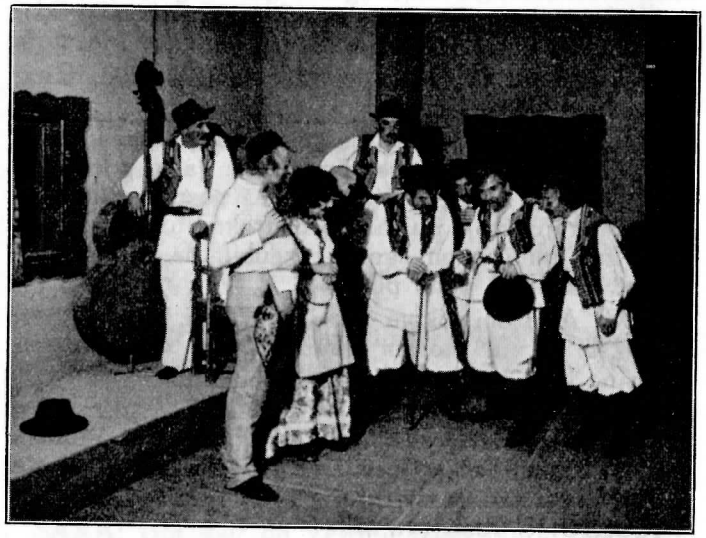

ČIN II.

Pred carskim dvorom 8 serežana čuvaju stražu i koracaju odmjerenim koracima. Oboružani su dugim puškama s bajunetama!

Prizor I.

Pred dvorac dolazi Moric Mann i Joža Dugorepec.

MORIC: Tu bila carski dvor... Tu straža stoji... sad ja ne išla dalje... To ne bila topro... Tu oficir stroga...

JOŽA: Gospodin Moric pa to su vam soldati, kak i kod nas... morti se buju po horvactski znali spominjat... to bi bilo nekaj fajn... Ovo fort se auauauaua... i vrag ih razumi... (Joža pristupa bezbrižno najbližem vojniku, pa skidajuć pokorno kapu i dajuć je pod pazuh pokorno pita): Gospon soldat je li se može do našeg najvekšeg gospona?...

STRAŽA (maršira ne obaziruć se na Jožu).

JOŽA (ide slijedečem serežanu): Gospon soldat — prosim ih lepo kaj smem k gosponu caru?! (opet nema odgovora i trećem, onda Moricu): Ti su gluhonijemi! Nit me čujeju, nit razmeju. Dajte im vi kajgod onak us us štrbenknite...

MORIC (ide sa strahom jednom serežanu i skida duboko kapu): Herr Soldat, bitte gehorsamt, kann mann zu seiner Majestät? (Joži) Kad nam ne dala odgovor, onda valda smela iti! Išla s menom!?

JOŽA i MORIC (odlučno krenu da će kroz stražu u dvor).

SEREŽANI (puške na sprem - unisono): Geweehr heraaaaas!!

JOŽA: Majka Božja Bistrička?!

MORIC: Šen šamer aus!

Prizor II.

PUKOVNIK SCHROTT: (izadje): Was ist?! Wass wollen sie hier?

JOŽA: Niks dajč! Ja samo hrvatski govorim!

PUKOVNIK: Ej seljače, kakova te nevolja ovamo donijela?

JOŽA: Joj... Vi ste naš? To je fajn...

PUKOVNIK: A odkuda ti seljače?

JOŽA: Gospon oficir, ja sam vam Joža Dugorepec, selak iz Žabnjaka.

PUKOVNIK: A što ti želiš?

MORIC: Her Oficir... wir müssen zu seiner Majestät...

JOŽA: Em ja se želim spominjat s našim gosponom... mmm... Njegovim Veličanstvom carem i kralem.

PUKOVNIK: Seine Majestät kann jetzt keine Audienz erteilen. Nema ti brate on vremena za brbljanje... Radi naš car...

JOŽA: Naš gospon car takaj dela?!... Eee... saki osel ima svoj posel... A tak jeden čas ne bi ja mogel k njemu?!...

MORIC: Her Oficir... wir müssen seiner Majestät etwas übergeben.

JOŽA: Nekaj bi mu dal.

PUKOVNIK: Pa to možeš, da i meni dadeš...

JOŽA: Ahna... (trese glavom)... samo gosponu caru to bum dal... tak on oče.

PUKOVNIK: Dass kann nicht sein! To ne može biti!

JOŽA: Je... jee...., al gospon oficir ni tak... Gospon naš car je oglasil, da mu se ima prsten, koj je zgubil v Žabnjaku na mojoj senokoši pronajti..... Onaj, gdo ga pronajde »ima mu taj prsten lično predat«... Tak je prodekuval naš velečasni, a ja sam si to točno zapamtil... Ja ih ponizno prosim, da bi mogel taj prsten predati našem gosponu....

PUKOVNIK: To ne može da bude.

MORIC: Etwas muss aber gemacht werden... (za se) drugče otišla meine provizion...

JOŽA: Je... jee... gospon oficir, pa vi bi me mogli pustiti, uuu, a kad bum ja nagradu dobil, kaj sem prsten našel, pa ga spravil... I čuval sem ga kak oko u glavi... Čuvam ja našem gosponu caru njegovo, (pritom se isprsuje, pa polako vadi carev prsten).

PUKOVNIK: Pa to je carev prsten...

MORIC: No natürlich...

JOŽA: Je... jee... a kaj bi bil drugog... A kaj je vam gospon oficir, morti i vi imate zimicu? Jee... fort ljudi imaju zimicu.

PUKOVNIK (straži): Schultert! Rechts um! Marsch! (Joži dostojanstveno): Taj prsten imate, da predate meni... Ja ću ga uručit Njegovom Veličanstvu, našem premilostivom gospodaru...

JOŽA: Ahna... Ja mu ga bum dal...

PUKOVNIK: Vi imate da prsten uručite meni... und zwar sofort... Razumijete li?

MORIC: Ne dala...

PUKOVNIK: Šta se ti u to pačaš?

JOŽA: Je gospon, ali ovaj prsten nosi zimicu...

PUKOVNIK: Ti si budala nekakova...

JOŽA: Je... jee... tak mi i moja Jana veli, a i velečasni plebanuš...

PUKOVNIK: Dajte prsten!... Inače ću vas otjerati...

MORIC: Ne... ne... ne dala!...

JOŽA: Ahna... Ne bum vam dal, gospon oficir... Naš premilostivi gospon car je naredil, da mu ga mora predat baš glavom onaj, gdo ga najde. A ja bum dobil sto jezer... i to pol meni a pol našem gosponu Moricu, da je svakom praf...

PUKOVNIK (razmišljajuć važno i tiho): To nije tako jednostavno, nego znate što?

JOŽA: Je, gospon oficir... A kaj?

PUKOVNIK: Das werden wir so machem. Meni ćete dati dio nagrade, pa bude sve dobro...

JOŽA: Je, a kulko?

PUKOVNIK: Pa tako trećinu nagrade...

JOŽA: Em gospon dragi, a kaj bi meni ostalo... nikaj... Pol Moricu, trečinu vam, a meni nikaj, a po pravoj pravici, kak oče gospon car naš milostivi, ja bih imel dobit se. Kaj mislite gospon Moric?

MORIC: Ja imala dobit cela polovina!...

PUKOVNIK: Ako hoćete to vam velim prvo i zadnje: meni ima pripast četvrtina nagrade, pa neka vas voda nosi... Ako ste sporazuman, ja ću vas pustiti k caru, ako ne, onda odlazite!

JOŽA: Je... jee... (kimajuć glavom): Meni se čini, da meni ne bu ostalo nikaj... Juj majko božja bistrička i tvoje svečice su splasnule... Na kraju krajev ne buš ni ti dobila nikaj...

PUKOVNIK (oštro): No was ist? Što brbljate vi budalo?... Pristajete li, kako sam vam rekao, da meni pripadne četvrtina nagrade ili ne? Ako ne, onda će vas se odmah odavle otjerati.

JOŽA (žalostan):...je, če mora bit, naj buu... Tak i vam četvrtina. Ne bu hiža kak turenj, če bu i kak ona moja dimom, dobro buu... A i trsja bu malo... Kaj velite gospon Moric?...

MORIC: Ja imala dobit cela polovina!

PUKOVNIK: Što vi brbljate? Pristajete li ili ne, kako sam vam rekao?

JOŽA: Je... jee... kad mora bit, em kaj ne bi?

PUKOVNIK: Da je bio ovdje ko drugi, taj bi vam prsten oduzeo, pa vi ne biste dobio ništa... Da je danas na straži pukovnik Nyary ili general Görz, već bi ti bio u apsu...

JOŽA: Je, ne da majka božja bistrička naroda svoga... Tak gospon oficir sad morem vnutri...

PUKOVNIK: Kako rekoh meni pripada četvrtina nagrade... Možete odmah...

JOŽA: Gospon Moric, vi bute ostali ven...

MORIC: Ja išla takaj s vama...

JOŽA: Je, dragec, če i vi očete da date četvrtinu cele nagrade, a pol vašeg tak morete...

MORIC: Ja imala dobit cela polovina, a ne pola polovine. Tak vi išla sama... Ja vas ovde čekala... Vi mene zovnula, kad se nagrada delila... Ja htela sama, da primila svoja nagrada. (Ode lijevo).

JOŽA: Em ste vi spameten, samo vi čekajte!... Već vas ja bum zval...

PUKOVNIK (straži): Wache halt! Rechts und links um! Wache abtreten Marsch!

JOŽA: Zbogom Moric, zbogom oficir — zbogom vtikači i mešetari.

SEREŽANI (odstupaju lijevo i desno. Pukovnik ode desno).

Prizor III.

(Zastor se rastvara. Pred slijedećim zastorom sjede 4 lakaja i drijemaju. Ne reagiraju na Jožine primjedbe).

JOŽA (prvom lakaju): Dobar dan... (drugom) Falen Isus... (trećem) falen budi Bog (četvrtom najprije za se) bum i ja nekaj po njemački šterbenknul »kris kot...« No to su mi lepi čuvari! Spiju si po redu. A da nam ko cara vkradne? Pak se bum ja povedal caru. (hoće da podje).

LAKAJI (skoče naglo): Entritt Verboten!

JOŽA: Dober dan, kris kot...

Prizor IV.

Savjetnik dvorski u civilu mrk. Jože i lakaji.

SAVJETNIK: Was ist!?... Megai, megai kutja...

JOŽA: Kaj, ja nis Megaj, ja Jože Dugorepec selak iz Žabnjaka. Kaj vi nikaj horvacki ne razmete?

SAVJETNIK: Teremtete... horvackoj ur... Hodj keles mondani?

JOŽA (se križa): Je... jee... gospon dragi... ja tam oču, našem milostivom gosponu caru... Jel me razmete? Kaiser... Kaiser... Majestät... kak se po švapski ono veli?

SAVJETNIK: Was sie sagen (pjevulji magjarskim naglaskom).

JOŽA: Ahan... sad smo po prav trefili... ovak se bumo vre razmeli...

SAVJETNIK: Vas wünschen sie? (srdito maše rukama).

JOŽA: Nikaj ti dragec ne razmem... Al gledi kaj ti pokažem. (pritom prstom pokazuje na vrata carskog radnog kabineta): K gosponu Kaiseru, našem milostivom gosponu. Majestät... Ja oču tam v nutri... Je li to razmeš? Ja čuvam prsten našeg gospona milostivog cara... (vadi prsten, pa ga pokazuje). Al ti ga ne dam z ruk. Kaj ti misliš... Buš li me pustil ili ne buš?

SAVJETNIK (gleda na prsten, pa začudjeno bulji i trese se čitajuć na prstenu): Josefus secundus imperator... Das gehört unserem Kaiser.

JOŽA: Jee... baš tak to našem Kaizeru milostivom, Majestät... a ja to bum njemu dal... (Joža pristupa bliže vratima, e da prodje kroz zastor).

LAKAJI (oštro): Zurück!

JOŽA: Ahna... ja idem napred jel ti vauvau... maki moki... Ja idem k gosponu caru... tam... (pokazuje neprestano prstom hoće unutra).

SAVJETNIK (kao da se dosjeća nečem, pokazuje na prsten i pokazuje rukama cijeli prst, a od prsta četvrtinu pokazuje, da pripada njemu): Nekem eč fertal mir ein Viertal...

JOŽA: Dakle i tebi frtalj... I ti očeš frtalj... A kaj meni bu ostalo?

SAVJETNIK (mašuć rukom): Nicht drinnen!

JOŽA: Aha... ti misliš, da ja ne bum ušel unutra... dobro... pa bum zval... van gospona našeg milostivog cara... Je vrag ga dal, ter ga dal, kad

sam jednom čak dovle došel, tak bum i ušel.. Buš ti mene pustil... (Pri tom se objašnjava sa savjetnikom prstima i rukama... maše i gega se, pravi grimase, da pokaže, kako se on raduje da vidi cara).

SAVJETNIK: Ich lasse nicht... Az Mitertetek, ein viertel mir, dann schon (naglasak kod izgovora madjarski pjevajuć).

JOŽA (se češe za uhom pa mrmlje sam sobom): Če njemu dam frtalj, kaj bu ostalo meni?... nek pešice dimom... Joj kaj bi mi se smejali?... A če prsten ne predam, tak bum išel v rešt. Sekak zlo... Kaj bum napravil?... (zamislio se i žalosno gleda u vrata).

SAVJETNIK: Nu was studieren sie?...

JOŽA: Je... jee... razmel sem vas... Pitate kaj štundiram?? I vi biste študirali, če bi bili v mojoj koži... Študiram ja, kak bum dimom... (izgovarajuć gestikulira, da pokaže, što misli).

SAVJETNIK (shvaćajući ga): Ja so, entveder mir ein Viertel, oder marsch!

JOŽA: Jee... (žalosno) Razmel sem te... tebi frtalj ili kak ti pes letin vun... To ja se znam... Si vi bute nekaj dobili... Gospon Moric polovinu, gospon oficir frtalj, vi drugi frtalj, a Joži da prostiju drek...

SAVJETNIK (čuv zadnju reč srdito skače grabi Jožu za prsa): Marsch hinaus, sie Schwein!

JOŽA (moli gestikulirajuć): Gospon dragi, bum vam dal frtalj.. samo me pustite, da se malo spominjem s našim milostivim gosponom carem Kaiserom, kak vi velite... Je frtalj vam dam... (Joža pokazuje prstima, da savjetniku bude dao četvrtinu).

SAVJETNIK (shvativ prihvat Jožin pristaje, pa mu strogo nalaže): Also ich werde sie hineinlassen, aber ein Viertel von Finderlohn gehört mir...

JOŽA: Jeee... poglaviti gospon... Vrtalj vam dam, al me pustite...!

SAVJETNIK (lakajima): Abtretten!

LAKAJI (odlaze lijevo i desno).

SAVJETNIK: So können sie zu seiner Majestät!..

Prizor V.

Car Josip II. i Jože

(S odlazećim lakajima i savjetnikom rastvara se stražnji zastor pozornice i otvara radnu sobu Josipa II. Car sjeda za stol i dalje radi).

CAR JOSIP II. (sjedi u poslu za pisaćim stolom polako digne glavu i pogleda Jožu, koji drži prsten u ruci).

JOŽA (se klanja pred carem do koljena, pa svečanim glasom): Vaše veličanstvo milostivi gospon car, evo ja sam vam donesel vaš prsten, kaj ste ga zgubil kod nas. Ja sem Joža Dugorepec selak iz Žabnjaka... Je... jee...

CAR JOSIP II. (pristupa smješkajuć se): Vi iz Hrvatska. Vi malo počekali... Odmah zovnut tumača... Ja hrvatski ne znati dobro. (zvoni).

JOŽA: Gospon premilostivi car... Ja sem pazil na vaš prsten, kak da ste vi to sam bil... je... jee..

CAR JOSIP II. (se smješka, pa ga tapša po ramenima i dobrostivo mu govori): Topro... toproo... vi... horvacka selak.

JOŽA (oduševljeno): Je, jee... milostivi gospon, ja iz Horvacke naše zelene iz Žabnjaka... jee... Tam kod nas grof i načelnik i plebanuš i bilježnik... sve vam bum rekel, kak je koji...

JOSIP II.: Topro... topro... odmah tumač doći... i vi kazat sve što vi... želit... Ja ne trebat posrednika i mešetar... ja narod ravno čut.

JOŽA (veselo): Tak je prav... Jeeee... rekel sem ja i Bolteku i Ladeku Kusu da naš milostivi gospon car je praf za narod.

JOSIP II. (obradovan): Praf mene narod razumeti... Ja hteti biti... narodni vladar... Sve posrednike maknuti...

JOŽA (oduševljeno): Tak smo mi selaki svi za vas Vaše Veličanstvo, i živote dali bumo za vas... zato sam ja i vaš prste čuval, kao oko u glavi... ni Moricu, ni plebanušu našem velečasnom ga nis štel dati...

(Ulazi tumač. Joža uvijek drži u desnoj ruci prsten, šešir pod pazuhom i oduševljeno gleda cara).

Prizor VI.

TNMAČ (mladi oficir salutira caru): Zum Befehl, Euere Majestät

JOSIP II. Als Dolmetsch aus dem Kroatischen mit den Mann... Fragen sie ihn!...

TUMAČ (okrečuć se Joži): Što želite?

JOŽA: Ja Joža Dugorepec iz Žabnjaka sve dobro želim našem milostivom gosponu Njegovom Veličanstvu caru... I da sve svoje želje izkazat mogu evo sem mu prsten njegov donesel, kojega sem našel i čuval zato da mu ga donesem i predam: (Sve to govori kao naučenu lekciju sa patosom).

TUMAČ (prevodeć): Ich Joža Dugorepec Bauer aus Froschdorf wünsche alles Gute seiner Majestät unserem gnädigen Herrn Kaiser... Und dass ich meine guten Wünsche beweisen kann, bringe ich seinen Familienring...

JOSIP II. Gut... gut... fragen Sie den Mann, was für einen Finderlohn er wünscht?

TUMAČ (Joži): Kakovu nagradu želite vi za to, što ste našao obiteljski prsten Njegovog Veličanstva?

JOŽA (predajuć prsten Josipu II., češe se za uha, pa mrmlje u neprilici): Je gospon, ja vam ni sam neznam, kaj bi ja štel... Moral bi se premisliti...

TUMAČ (prevadjajuć Josipu II.): Er weiss selbst nicht was für einen Finderlohn er verlangen soll... Er wünscht es zu überlegen.

JOSIP II.: Richtig... Er soll sich dort in den Sessel setzen und überlegen. Sie können weggehen und später zurückomen...

TUMAČ: Dobro... Sjednite se tamo, pa razmislite. Ja ću se kasnije vratiti, da vaše želje saopćim njegovom veličanstvu...

TUMAČ (salutira, pa odlazi na pokrajna vrata.)

JOŽA (odlazi na pokazanu stolicu, pa pokorno sjeda oprezno kao da će nešto pogaziti.)

CAR JOSIP II. (sjede za stol. Uzima hrpu spisa. Proučava, zamišlja se. Čita. Potpisuje spise, pa nastavlja tako dalje redom.)

JOŽA (gledajući iz kuta na cara zauzeta poslom i udubljena, tiho sam sobom razgovara, da ga car ne bi čuo): Em... jee... Kaj god bum rekel, meni ne bu nikaj... (Umuje mudro) To je ovde kak i u našem selu Žabnjaku... Se kaj delamo, ne nosi nikaj... Jejeee... to nekak tak kak i kiša, gda v letu padne, pa se zesuši, pa vode ni... Hmhmmm... Če pol dam Moricu, frtal oficiru, drugi frtal onom gosponu vun, tak ja bum dimom bos došel. Jejeee... Bum rekel, da sem videl našeg gospona cara i bum im povedal, kak mi je se lepo naš gospon car za praf dal... A kaj — kak bum dimom došel?... Moric me bu stirjal... To je cucek krvavi... On mi nebu štel ni opanjke kupiti... Juj majko božja Bistrička, meni se čini, da ti i ja bumo zlo prešli... Ne bu svečice ni kak prst, a ne kak turenj... Je... jeee... (odjednom kao da se setio nečeg veselo sam sebi.) Je al mi selaki nismo bedaki... Se bum ja dobro spelal... (kuca se prstom po glavi) Tu ni slama, tu pamet stoji, naša selačka pamet... Jejeee... bum ja rekel našem gosponu kralu i caru se, kak je... Bum mu rekel: »Je gospon car. Mi ne bi šteli, da nam se vteknu fort i navek grofi i plebanuši, i Morici i soldati i ministri, posredniki, mešetari i vtikači pak si ti, kak se zovu. Bum... (Jože se ustaje); ogledava se prema caru)

JOSIP II. No vi razmislit se?

JOŽA (odlučno): Je milostivi gospon car, ja sam se već premislil.

JOSIP II. (zvoni po tumača.)

TUMAČ (trči, pa žurno otvara vrata. Salutira.)

Prizor VII.

TUMAČ (caru): Zum Befehl Majestät...

JOSIP II.: Also fragen sie ihn, was er wünscht?

TUMAČ (Joži): Što želite?... Kakovu nagradu?

JOŽA: Je... jee... Ja sem si sekak mislil, i sekak sem štundiral... Pak nikak drugče nek ovak... Sto vručih batina na golo meso jejeeee...

TUMAČ (stoji bez riječi zabezeknut).

JOŽA: Jeeee... a kaj me glediju gospon?

JOSIP II. Was will der Mann?

TUMAČ (prevodi caru umujuć od neprilike): Er wünscht Hundert heissen Prügel auf das nackte Fleisch!

JOSIP II (iznenadjen smrknut): Kako to?

JOŽA: Eto tak.. Kaj če meni, sto jezer jezerov, kad mi se zemeju. Meni nikaj ne zostane... Fort ti vtikači se vteknu, pa sê oplendraju... A meni i majki božjoj Bističkoj zostane brus...

TUMAČ: Er sagt: Was nützt es ihm, wen er hundert Tausend bekommt, da ihm durch die Vermitler alles veggenomen wird...

JOSIP II. (gnjevno oštro viče): Was für Vermitler?... Fragen sie ihn!

TUMAČ (Joži): Koji to posrednici?

JOŽA: Tu su samo tri... Ostali su ostali kod hiže...

TUMAČ: Hier sind bloss drei... Die anderen sind zuhause geblieben.

JOSIP II. Wo sind diese drei?

TUMAČ: Gdje su ta trojica?

JOŽA: Jedan čeka vun pred dvorcem... On ima dobit polovinu... Drugi koji stražu drži, ima dobit jedan frtalj, a jeden koji je pred vratima gledi, ima dobit drugi frtal... Samo ih zovete. Već bu on tr-

čel . . . Onda zovnite drugog, a da ne vidi prvog. I tak dal . . .

TNMAČ (caru): Einer wartet draussen in dem Hof.. Er hat die Hälfte von Finderlohn zu bekommen. Der zweite ist der Wachkomandant auf der Wache. Er hat ein Viertel zu bekommen. Das zweite Viertel hat der Hofrat draussen zu bekommen. Man soll sie rufen, dass sie den Finderlohn nach den Teilen erhalten . . . Und sie werden sich schon selbst melden . . .

JOSIP II. (namijano): Gelungen . . . Der Mann ist doch ein gescheiter Kerl . . . So muss man Ordnung schaffen . . .

TUMAČ (prema Jožiˊ): Izvrstno . . . Tako će bit, kak ste želili . . .

JOŽA (veselo): Ja sam si i sam mislil, da je naš milostivi gospon car jako spameten. A bogme sad i vidim . . . On me je mam razmel, kak i prav je . . .

TUMAČ (prevodi caru): Er war immer überzeugt, das Eure Majestät gescheit ist, aber jetzt das siehet es . . .

JOSIP II. Schnell dort in den Tanzaal eine Schlagbank ordnen, zwei der stärksten Burschen aus meiner Garde und zehn Leute mit einem Offizier rufen! Sie kommen sofort zurück! Schnell drei harte Prügel noch dazu!

TUMAČ (salutira, pa brzo trčeć odlazi)

CAR (se sjeda za svoj radni stol, pa zamišljeno i ojadjeno gleda u prostor.)

JOŽA (radostan stoji pa šapće sam sobom): Bog i bogme i caru je teško biti kraj toliko haharov. . . Saki vleče za svoj štrik . . . Saki bi štel puno vkrast, a malo napravit . . . Če bi tu bil i gospon naš plebanuš, naš načelnik, gospon predstojnik i naš gospon grof, još bi bilo lepše . . . Em bi videl naš gospon car, kakovog smetja po svetu jee . . . Je bogec bi se giftal-... Joža gubec drž. Je meni se čini, da smo mi si tati . . . I samo jeden drugog plendramo . . . Jeje . . .

P r i z o r VIII.

Ulazi Kapetan, dvorska straža i Tumač.

TUMAČ: Eure Majestät. Eine Bank und zwölf Mann sind im Tanzsaal bereit.

JOSIP II. (tumaču) Rufen Sie mir den ersten, der die Hälfte bekommen hat . . .

TUMAČ (trči van i viče): Tko ima dobit polovinu nagrade za nadjeni prsten neka ide unutra, da je primi . . .

MORIC (skače sa klupe viče): Hier . . . hier bin ich . . . Moric Mann . . . aus Froschendorf. Živio car, hoch soll er leben!

TUMAČ: Mir folgen . . . (Moric ulazi radostan smijucka se, gleda cara)

TUMAČ: caru salutirajuć: (Hier ist der Mann der die Hälfte zu bekommen hat . . .

JOSIP II. (smiješkajuć se tumaču): Also führen sie ihn . . . in den Tanzsaal . . .

MORIC (oduševljeno): Hoch lebe Eure Majestät... Immer habe ich gesagt Mein Blut . . . Šifio šifio . . .!!!

JOSIP II.: Das weiss ich schon . . . sie bekommen die Hälfte . . . Fünfzig Prügel auf das nackte Fleisch! Das ist die Hälfte von Hundert . . . Die Hälfte haben sie verlangt. Jetzt wird Ihnen Ihr Finderlohn gezahlt . . . Heraus!

MORIC (snebivajuć se i drhčuć plačljivo): Eure Majestät der Mann . . . (pokazuje na Jožu) Meine Sarah! . . . Sara Leben! . . .

MORIC (plačljivo prema Joži): Ja topro štela . . .

JOŽA: Je . . . jee . . . dragec moj . . . Drugač ni . . . Nagrada je takva . . . Em dragec budi spameten, pa zemi ono, kaj ti se daje! Gospon car po pravici daje sakom, kaj je njegovo . . .

JOSIP II.: Heraus und fertig! . . . Dolmetsch weiter rufen!

MORIC (izlazi plačljivo šapuće): Meine Sarah! Sara Leben . . .

JOŽA: Jee i njoj bi trebalo takaj ostavit pedeset, a ona bi mogla podnesti... Njezini vanjkuši su fest debeli...

TUMAČ (vani viče): Pukovnik Schrott! Imate li vi dobit četvrtinu nagrade za nadjeni prsten?

PUKOVNIK: Da...

TUMAČ: Žurite se! Njegovo Veličanstvo vas hitno zove, da vam se vaša četvrtina nagrade isplati!

PUKOVNIK: Verstehe (veselo trči u carev kabinet, zastaje pred carem pa oštro i ukočeno salutira): Zum Befehl Majestät...

JOSIP II. Fünfundzwanzig Prügel auf nakte Fleisch werden sie jetzt dort bekommen... Gleichzeitig folgen auch die Folgen... Hinaus!...

PUKOVNIK (drhćuć od uzbudjenja sav se trese): Majestät... diese aber...

JOSIP II.: Weiter!... Wer hat noch das zweite Viertel zu bekommen? (tumaču) Rufen sie!

TUMAČ (izlazi pred vrata): Herr Hofrat haben sie ein Viertel Finderlohn zu bekommen?

SAVJETNIK: Jawohl...

TUMAČ: Seine Majestät ruft Sie.

SAVJETNIK (pred vratima): Hier bin ich. (trči unutra.)

JOSIP II.: Gehen sie auch hinein in den Tanzsaal, dass auch Ihnen, Herr Hofrat ein Viertel von Finderlohn ausgezahlt wird!

(Iza kulisa ori derača Moricova) Schnell Heraus... Keine Angst mein Lieber!...

JOŽA (gledajući porugljivo mu šapće): Je... je dragec, to ti je gospon Megai... Kad ste šteli vi tri sto jezer, em bute si tri mogli i sto batin na golu prijeti... Hm vrag ga dal ter ga skelil drugač ni to... (slušajuć kako se Moric dere jaučuć). Je astam nekaj je prav rekel naš velečasni: »Propast tvoja iz tebe Izraele.«

CAR JOSIP II. (se uspravlja): pa tvrdo tumaču): Der Lüge und dem Betrug werde ich das Maul zusperren... Sagen sie das dem Mann.

TUMAđ: Ovako će se laži i prevari začepiti gubica...

JOŽA: Astam, da bi to Bog dal... Praf je, da milostivi gospodin car oče laži gubec zatrdit. Ali kak mi zgledi, laž bu skrivečki klafrala dalje, a istina bu imela zatrđen gubec..., jer tih vtikačev je jezero jezerov... A saki bu vteknul šakicu laži v torbu istine...

TUMAČ (caru): Gott soll so geben, wie Majestät das wünscht... Aber Mann hat Angst, dass die Lüge weiter versteckt schwätzen wird und die Wahrheit wird stillbleiben, da sie den Maul zu hat.

JOSIP II (mahe rukom): Der Mann ist ein Narr...

TUMAČ: Vi ste bedak...

JOŽA: Je, jee... tak mi i moja Jana veli... Če gdo istinu reče tak je bedak... To je se, kaj sem dobil... Naš velečasni plebanuš je dobil gusaka... Gospon Moric pedeset po goloj. Gospon oficir dvadeset pet, a gospon savetnik takaj dvadeset pet... Ja sam dobil bedaka, a ti majko božja Bistrička nebuš dobila nikaj...

TUMAČ (prevodi caru potiho, da se ne čuje).

CAR (gnjevno skače, pa srdito viče): Wass will der Kerl mit der Mutter Bistrica.

TUMAČ: Njegovo Veličantvo će kazniti vas Josef Dugorepec i Majku...

JOŽA (prekine): Jeee... Majku Božju Bistričku bogme ne bute vjeli. A ja, če očemo praf nis Josef, neg Jože Dugorepec selak iz Žabnjaka... Josef je Njegovo Veličanstvo, naš milostivi gospon car... Kaj je, jeee... sakome njegovo...

TUMAČ (prevodi caru potiho).

JOSIP II. (se smije, pa veselo): Der Kerl ist doch ein gescheiter Lausbub... Geben sie ihm hundert

Gulden für die Reisespesen! ... Und mit dem Scherz, Schluss!

TUMAČ: Vi ste ipak pametan hahar ...

JOŽA (upadajuć): Je ... je ... kak se zeme.

TUMAČ: Slobodan ste ...

JOŽA: Fort i navek ....

TUMAČ: Za putni trošak ćete dobit sto forinti, pa šale dosta!

JOŽA: No tak ... i to bu nekaj ... Em majka božja Bistrička če ti baš ne bum pripalil tri sveće, kak turenj, em bum tolike kak prst. I to bu nekaj ... A bolje nekaj, nek nikaj ... (obraćajuć se tumaču): Astam, pak npokonec fino i fajn pozdravljam Njegovo Veličanstvo našeg milostivog gospona cara ... Sekak bolši zgledi, nek ti naši gosponi ...

TUMAČ (prevodi caru Jožekove riječi.)

CAR (se smije, pa dobacuje velikodušno): Zwei hudert fünfzig Gulden geben sie ihm! ... Und er soll glücklich nachhause reisen!

TUMAČ (Joži): Dvesto pedeset forinti ćete dobit i i putujte sretno ... To vam želi Njegovo Veličanstvo ...

JOŽA (za sebe): Je ... je ... če bi im ostal još pol vure meni zgledi, da bi gospon car dal i sto jezer ... Sad je akurat tulko, kulko mi je gospon Moric daval.

Car (sjede za stol i radi dalje.) Stražnja zavjesa se zatvorila lakaji ulaze, sjednu na svoje stolce i drijemaju.)

JOŽA (naklanja se duboko caru još i pred zatvorenim zastorom).

TUMAČ (udje brzo kroz zastor): Evo nagrade (isplačuje novac Joži).

JOŽA: Kak laket velke sveće bum pripalil majki božjoj Bističkoj. Ja ju nebum prevaril...

SAVJETNIK (uleti s lijeva raskuštran, neuredna odijela, hlače mu padaju, prebjegne pozornicom desno): Asta kučafaja (urla od boli).

JOŽA: Je to je tvoj tal od nagrade! (ide naprijed) (prednja se zavjesa zatvara.)

SEREŽANI ulaze u koraku, kao na početku čina i drže stražu.)

PUKOVNIK (uleti unutra s desna raskuštran, neuredna odijela, hlaće mu padaju, prebjegne pozornicom): Hund verfluchter! (urla od boli).

JOŽA: Je to je tvoj tal od nagrade.

MORIC (drži se straga i dere se): Joj Sara Leben — was ist mir passiert!? Ja batine dobila, ja novac ne primila ... Joj Sara Leben!

JOŽA (porugljivo): Jejeeee dragec, vi ste gosponi primili celu nagradu ... celu ste mi ju zeli. Pa kaj čete još, Vi gospon Moric ste štel pol ... Pol ste i prijel ...

MORIC: Aber von diesen ... od toga meni pol dala ...

JOŽA. A ovo, kaj imam u ruci to ni nagrada, to je samo putni račun, kaj mi je dal milostivi gospon car.

MORIC: Amo dala te novce...

JOŽA: A če mi to buš štel zeti, bog i bogme bum nožem čreva pukal, a sekirom te bum v čelenku heznul ...

MORIC: A batine, kaj ja primila? Ja bila bolestna ... Ja vas sudu tužila, da vi mene pred cara oklevetala ...

JOŽA: Ne, ne dragec, to ni tak ... To ti je onak, kak prav naš gospon plebanuš prodikuje: »Propast tvoja iz Tebe Izrael«.

MORIC: Joj Sara leben ... joj meni ...

JOŽA: Zbogekom ...

MORIC: A dug moj meni dužna?

JOŽA: Tri ranjčka ti bum platil, kad dojdem doma! I pol putnog troška. Pozdravi mi gospona oficira

i gospona savetnika Megaja i sve posrednike, mešetare i vtikače! Reci im, da ih je lepo pozdravil Jože Dugorepec selak iz Žabnjaka!

(Jože odlazi, Moric se tetura, pa se hvata otraga).

ZASTOR PADA.

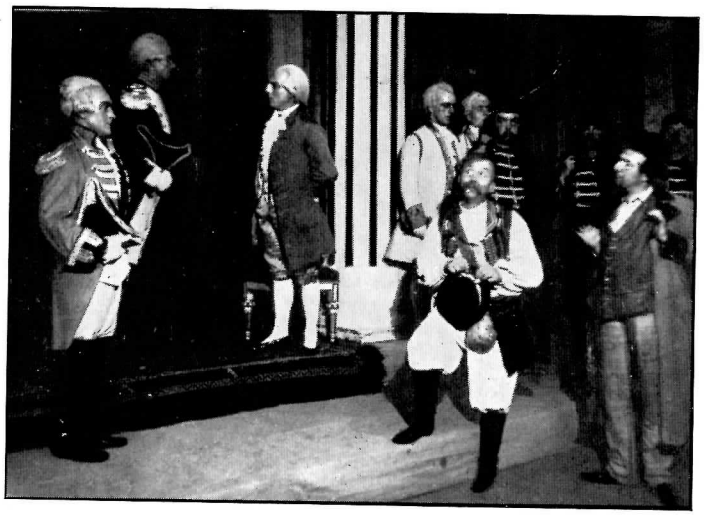

Jože Dugorepec kod cara Josipa II.

„TIPOGRAFIJA" D. D. ZAGREB